

1950
17

2177

AUSTRALIJOŠ LIETUVIS

Pirmasis lietuviu laikrastis Australijoje
Išeina kas dvi savaites

The Australian Lithuanian
The first Lithuanian periodical in Australia
Published fortnightly

Š I A M E N U M E R Y J E

Psl.

1. J. Kardelis - NEPALIAUJAMAI KOVOJO UŽ LIETUVOS LAISVĘ IR JOS ŽMONIŲ GEROVĘ	1
2. R. Spalis - ANGLŲ KAIBA	6
3. s. Ž. - SUSIPRASKIME	11
4. J. Pyragius - JIE SKRIDO DU...	15
5. SPAUSTUVĖ	19
6. ENGLISH SECTION	21
7. LIETUVA	29
8. MES AUSTRALIJOJE. LAIŠKAI REDAKCIJAI, ir kt.	31
9. UŽSIENIO ŽINIOS	37
10. SKELBIMAI, PRANEŠIMAI, INFORMACIJOS	41

AUSTRALIJOS LIETUVIS redaguojamas Redakcinės Kolegijos. Ats. redaktorius Jurgis Glušauskas. Leidejas - AUSTRALIJOS LIETUVIŲ I LEISTI BENDROVĖ - Raštus Redakcija taiso ir trumpina savo nuožiūra. Honorarai mokami tik iš anksto susitarus. PRENUMERATA: metams 28 šil., pusei metų 14 šil., 3 mėn. 8 šil. Užsienin kaina ta pati. Atskiras numeris 1/4 - SKELBIMAI: Prekybiniai 1 šil. už eilutę; neprekybiniai - 2 pensai už žodį. Redakcija už skelbimų turinį neatsako.

Vinjetės dail. Viktoro Simankevičiaus.

A d r e s a s:

AUSTRALIJOS LIETUVIS, 35 Cator St., Hindmarsh, ADELAIDE, S.A.

THE AUSTRALIAN LITHUANIAN, the first Lithuanian periodical in Australia, published fortnightly by AUSTRALIJOS LIETUVIS PUBLISHING Co. Authorised Jurgis Glušauskas.

A d r e s s:

AUSTRALIJOS LIETUVIS, 35 Cator St., Hindmarsh, ADELAIDE, S.A.

Australijos Lietuvis

Pirmasis lietuviu laikraštis Australijoje

Isaina kas dvi savaites

III metai + Adelaide, 1950 m. rugpjūčio 21 d. + Nr.17(51)

Nepaliamajam kovojama už Lietuvą
laisvę ir jos žmonių gerovę

DAKTARĄ KAZĮ GRINIŲ PALYDĖJUS AMŽINYBĖN

Rašo J. Kardelis

Birželio 4 d., 7 val. 19 min. po piet mirė Dr. Kazys Grinius. Liūdna žinia netrukus jau buvo žinoma visoje Amerikoje, Kanadoje ir kitose lietuvių kolonijose, nes jo mirtį paminejo visa Kanados ir JAV spauda. Ir visi kartojo: "Koks didis mušs nuostolis..."

Ir tikrai, tokių žmonių, kaip kad dr. Kazys Grinius, Lietuva nedaug turėjo. Tai žmogus - legenda. Vyskupas Valančius, kaunaininkas Tumas, Vincas Kudirka, Kazys Grinius. Ilgas, įvairus, daugialypis ir dideliais darbais nužymetas jo gyvenimas.

K. GRINIUS MOKSLUOSE. - Kazys Grinius gimė 1866 m. gruodžio 17 d. Selemos kaime, Sasnavos vals., Marijampolės apskr., vidutinio ūkininko šeimoje, kuri tačiau išstengė sūnų leisti į mokslus. Marijampolės gimnaziją jis baigė 1887 m. Gimnazijoje jam didelės įtakos darė lietuvių kalbos mokytojas Petras Kraučiušas, kuris tautiškai išsamino didelį būrį savo mokinių, iš kurių išaugo didelis varpininkų sąjūdis, vėliau išsišakojęs į kelias sroves.

Maskvos universitetan, kuriame medicinos mokslus baigė 1893 m., jis nuvyko jau sąmoningu lietuviu. Jis dalyvauja Maskvos lietuvių studentų draugijoje ir esti jos pirmininku. Jis vienas iš tų, kurie, sustojus "Aušrai", rūpinasi išleisti "Varpą" ir tuo reikalu iš Maskvos veda derybas su Varšuvos lietuviais studentais (V. Kudirka). Rusų žvalgybos pastebėtas kaip veiklus lietuvis, todėl sodinamas į garsųjį Butyrkos kalėjimą Maskvoje. Tai pirmoji jo "pažintis" su Lietuvos okupantų carinių rusų kalėjimais.

PIRMIEJI GYDYTOJO ŽINGSNIAI. - Baigęs universitetą, dr. K. Gri-

nius 9 mėnesius plauko Kaspijos jūra laivo gydytoju, o po to metą Rusijos gilumas ir visam amžiui apsigyvena Lietuvoje - Marijampolėje, kiek vėliau Virbaly, Pilviškiuose, K. Naumiesty, kur randa dr. V. Kudirką. Su juo dirba visuomeninį ir spaudos darbą, platina kontrabanda atvežamąją iš Prūsų lietuvišką spaudą.

Toks jau dr. K. Griniaus likimas, kad iš jaunystės dienų jis pasineria į Lietuvos tautos darbą. Gydytojo darbas jam tik skurdus pragyvenimo šaltinis. Vedęs Joaną Pavalkytę, drauge su žmona pasineria tame darbe, kuris carizmo laikais laiko tą šeimą nuolatiniame pavojuje: kratos, persekiojamųjų lietuvių slėpimas, šelpimas lietuviškojo pasipriešinimo okupacijai, organizavimas žmonių kovai ir t.t. ir t.t.

DIDŽIŪJŲ POLITINIŲ ŽINGSNIŲ PRADŽIA. - Tokiais dr. K. Grinius laiko 1888 m. varpininkų suvažiavimą Marijampolėje, kur buvo sukurta Lietuvos Demokratų organizacijos pradžia, iš kurios vėliau išsivystė Lietuvos Valstiečių Liaudininkų Sąjunga, kurios Garbės Pirmininku dr. K. Grinius buvo ligi pat savo mirties.

Pradėjęs praktikuoti kaip gydytojas, dr. K. Grinius jau lygiagrečiai dirbo spaudos darbą. Nenuostabu, kad jis įėjo į vadinamųjų "didžiųjų daktarų" grupę, kurios visi nariai buvo ne tik daktarai, bet ir lietuviškosios spaudos pionieriai: dr. Bašanavičius, dr. Kudirka, dr. Šliupas, dr. Grinius.

Spaudoje jis dalyvauja nuo gimnazijos laikų, kada jam teko redaguoti gimnazistų laikraštėlis; nuo 1889 m. jis dalyvauja "Varpe", nuo 1890 m. - "Ūkininke", kai tiksliai tie laikraščiai pasirodė. Jam teko tuos laikraščius ir redaguoti, ne tiksliai juose bendradarbiauti, juos kurti.

Dr. J. Bašanavičius "Aušroje" žadino tautinį susipratimą. Dr. V. Kudirka sąmonino ir veiksmo lietuvius. Dr. K. Grinius jau formulavo valstybinę mintį.

PIRMASIS LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS SKELBĖJAS. - Lietuvos socialdemokratai pirmieji į partijos programą įrašė Lietuvos nepriklausomybės reikalavimą. Bet Dr. Kazys Grinius dar prieš tai "Varpe" iškėlė šį reikalavimą. Nenuostabu, kad toks valstybininkas buvo ir Lietuvos ministru pirmininku ir Respublikos Prezidentu. Jis gi kovojo už lietuvių tautos teises ir už Lietuvos nepriklausomybę.

Rusijos okupacija Lietuvą stengėsi padaryti, anot Baranausko, "ir tamsia ir juoda". Tam buvo uždraustas ir lietuvių raštas, tam atimtinėjamos lietuviškos bažnyčios, tam siautė jo žandarai ir tam buvo statomi kalejimai. Visa tai dr. Kaziui Griniui teko išbandyti, pergyventi, iškentėti.

Greičiau išjudinti žmones ir sužadinti jų drąsą išreikšti sa-

AUSTRALIJOS LIETUVIS - 3 - 1950 m. rugpjūčio 21 d.

vo valią, 1904 m. dr. K. Grinius suorganizuoja pirmąją Marijampolėje viešą eiseną prie Petro Armino kapo; 1905 m. suorganizuoja lietuvių rezistencijos draugiją "Šviesa" ir tais pat metais - pirmąjį "Amerikos pirty" spektaklį. Visa tai rusus okupantus dilgino, todėl po kratų

DR. KAZYS GRINIUS IŠTREMIAMAS I POLTAVOS GUBERNIJA. - Jam tačiau pasiseke papirkti žandarų viršininką, ir už 100 rub. jam leidžiama apsigyventi Vilniuje. Dr. K. Grinius dėl to juokaudavo: "Išėjo lyg toje patarleje - kaip ožį į kopūstus..."

O tie "kopūstai" - tai Lietuvos sostinė - Vilnius - Lietuvos širdis, iš kurios į visą Lietuvą sklido lietuviybės mintis, laisvės ideja, nepriklausomybės siekimas. Vilniuje dr. K. Grinius dirba pačiame lietuviybės sukuryje. Jis redaguoja "Lietuvos Ūkininką", "Lietuvos Žinias". Drauge su didžiąja spaudos veikeja F. Bortkevičiene sudaro "Felicitija Bortkevičienė, Dr. Kazys Grinius ir Ko" pasitikėjimo bendrovę, kuri yra priedanga visokio nelegalaus veikimo - už lietuvių tautos laisvę ir Lietuvos nepriklausomybę.

KALVARIJOS KALĖJIME IR NAUJAME IŠTRĖMIME. - Pirmojo ištrėmimo dr. K. Grinius Vilniuje neilgai išbuvo ir grįžo į Marijampolę. Tačiau 1908 m. žandarai aptiko "Šviesos" draugiją ir dr. Kazį Grinių pasodino į Kalvarijos kalėjimą ir po 65 dienų vėl ištrėmė. Dvejus metus vėl gyveno ir dirbo Vilniuje, po ko, 1910 m. grįžo vėl į Marijampolę.

1911 m. dr. K. Grinius suorganizuoja pirmąją Marijampolėje žemės ūkio parodą. Bet čia jam žandarai iškelia bylą dėl caro ižeidimo ir

VĖL SODINA I KALVARIJOS KALĖJIMA. - Atsėdėjęs vėl dirba Marijampolėje, ligi ateina 1914 metai, kurie karo bangomis nubloškia dr. K. Griniaus šeimą į rytus - pradžioje Orlo gubernijon, vėliau Kaukazan, kame jis dirba Nalčike, Grozny, Goriachevodske, Kislovodske, kaip savivaldybių gydytojas.

Kislovodske išgyveno didelę gyvenimo dramą: bolševikai sušaudė jo žmoną Joaną ir dukterį Gražiną.

1917 m. suskilus lietuvių seimui Petrapily rasta išeitis - sudaryta Lietuvių Taryba, kuri, kaip dabartinis VLIKas, vienija visus lietuvius. Dr. K. Grinius buvo išrinktas tos tarybos pirmininku. Lietuvių Taryba rūpinosi Lietuvos nepriklausomybės reikalais Rusijoje, nuvertus carą.

1919 m. per Kaukazą, Istambulą, Marselį atvyksta į Paryžių ir dirba Lietuvos delegacijoje

LIETUVOS REPATRIJACIJOS KOMISIJOS PIRMININKU, apie pusę metų,

o po to grįžta vėl į Marijampolę.

1920 m. išrenkamas į Steigiamąjį Lietuvos Seimą kaip atstovas Valstiečių Sąjungos, kuri buvo susikūrusi 1905 m. Didžiojo Lietuvos Seimo metu. Persikėlęs į Kauną gyvena iki 1944 m.

Čia dr. K. Griniaus veikla ypatingai išsišakoja. Darbas seime, darbas vyriausybėje, darbas spaudoje, darbas gydytojo specialybės srityje, visuomeninis plačia prasme darbas.

Dr. K. Grinius buvo visų demokratinių Lietuvos seimų narys ir daug dirbo jų komisijose. Jis buvo pirmuoju atgaivintuju "Lietuvos Žinių" redaktorium ir redaktorium mediciniškojo "L. Ūkininko" priedo "Sveikata".

Susirinkus Lietuvos St. Seimui

DR. K. GRINIUS NUO 1920.VI.19 iki 1922.II.1 MINISTERIŲ PIRMININKAS. - Jam esant pirmininku, buvo atgautas Vilnius ir Lietuva buvo besikurianti amžinoje savo sostinėje. Deja, Lenkijos smurtas tai sutrukdė.

1922 m. dr. K. Grinius imasi tvarkyti Kauno miesto sveikatos reikalus ir Sveikatos Skyrių veda ligi 1935 m. Daugiausia jo veikla nukreipta profilaktine kryptimi - kova su motinų ir vaikų mirtingumu, kova su džiova, su venerinėmis ligomis, trachoma. Jis Draugijos Kovai su Džiova nuolatinis pirmininkas.

Dr. K. Grinius rūpinasi socialine medicina, todėl jis organizuoja "Pieno Lašo" Draugiją, kuriai visą laiką vadovauja. Ši draugija Kaune steigė lopselius darbininkų vaikams, kuriuose išeinančios dirbti motinos galėdavo palikti savo vaikus, sveikai maitinamus, higieniškai užlaikomus. Ir motinas "Pieno Lašas" šelpdavo, damaitindavo ir namie lankydavo, teikdamas visokiariopą pagalbą.

Be eiles brošiūrų sveikatos reikalais, dr. K. Grinius pradėjo leidimą tuo reikalu metraščių - "Kova su džiova", "Pieno Lašas", "Sveika šeima" ir t.t. Jis rūpinasi steigimu sanatorijų, mokyklų sanitarija ir t.t. ir t.t. Lietuvos žmonių sveikatai dr. K. Grinius tikrai yra labai daug davęs.

Jis yra iškėlęs visą eilę sumanymų, kurie tarnautų darbo žmogaus sveikatai. Verta sumineti, kad dr. K. Grinius yra rinkėjas botanikos terminų, lietuviškų vardų.

DR. KAZYS GRINIUS OKUPACIJŲ METU. - Tvirtas varpininkas - liaudininkas - demokratas, dr. K. Grinius buvo tvirtas dr. Vinco Kudirkos idėjų pasekėjas ir tikras Liaudininkų šulas. Demokratišnių principų jis tvirtai laikėsi. Todėl ir okupacijų metu jis buvo tiesus ir atviras.

Pirmosios sovietinės okupacijos metu jis redagavo sveikatos

reikalams skirtą laikraštį "Liaudies sveikata". Tartum jam tas laikraštis ir buvo išleistas, kad tiktai jis tylėtų. Bet jis netylėjo ir visiems sakė, kad kiekviena okupacija yra smurtas ir prievarta.

Vokiečių okupacijos metu dr. K. Grinius jau stojo atviro kovon. Nacių smurtas - ypač ištisų tautų naikinimas, jų turto grobimas, žudynės - visa tai velionių jaudino iki dvasios gelmių. Todėl jis pirma motyvuotu raštu kreipėsi į Pirmąjį tarėją gen. Kubiliūną, o vėliau ir į Lietuvos valdytoją - komisarą Rentelną. Memorandumas, kurį drauge pasirašė ir kun. M. Krupavičius ir prof. J. Aleksa, buvo tas dokumentas, kuris buvo plačiai paskleistas visoje Lietuvoje ir kuriame buvo išdėstyti visi neteisėti nacių darbai: lietuvių šalinimas iš ūkių ir jų perdavimas vokiečiams, lietuvių gabenimas į Vokietiją, Lietuvos ūkininkų skriaudimas, iš kurių rusai buvo atėmę žemes, o vokiečiai jų negrąžino; masinis šaudymas žydų, tremimas lenkų ir t.t. Dėl to memorandumo

DR. K. GRINIUS SU KITAIŠ DVIEM PASIRAŠIUSIAIS BUVO IŠTREMtas I VOKIETIJA. - Tiktai vokiečiai dr. Grinių, kaip seną žmogų ir buv. Prezidentą, iškraustė į Kulautuvą, ne į Vokietiją.

DR. K. GRINIUS TREMTYJE gyveno įvairiose vietose, o iš paskutines jų - Hanau ties Frankfurtu a-Main - atvyko į JAV, Čikagą. Tremtyje jis dalyvavo politiniame gyvenime ir daugiausia rūpinosi kova su Lietuvos okupacija - leido atsišaukimus, rašė laiškus valstybių galvoms, dalyvavo spaudoje. Savo tikrai fenomenališkos atminties dėka surašė penkis toms atsiminimų "Atsiminimai ir Mintys", kuriuose daug vertingų Lietuvos istorijai duomenų.

Tą pat galima pasakyti ir apie jo veiklą emigracijoje. Čia jo balsas buvo girdimas, be ko kita, ir per "Amerikos "Balsą" ir valstietišųjų organizacijų internacionale, spaudoje ir valstybių įstaigose.

DR. KAZIO GRINIAUS TESTAMENTAS. - Dr. K. Grinius buvo tiesaus ir atviro būdo. Teisybę sakydavo atvirai į akis. Ne žodingas, bet labai konkretus. Stebino nepaprasta atimintimi.

Šiai pokarinei kartai jis bus atmintinas ypač savo testamentu ir didžios tolerancijos deklaracija: "Visi visiems paskelbkime amnestiją ir bendromis jėgomis kovokime už Lietuvos laisvę." Tuos principus jis įrašė ir savo "atsiminimų ir minčių" vedamosiomis gairėmis, kurias verta čia prisiminti;

"Norėčiau savo tą palikimą palydėt šiomis mintimis: Džiaug-

siuosi, jei Skaitytojai pastiprins savo dvasią ir norą rašęs "atsiminimus", jei atsidės ir toliau su atsidejimu rūpintis tautos likimu. Nesigailėsiu parašęs "Atsiminimus", jei atsiras daugiau tokių, kurie ne tik mėgsta giedoti "Lietuva, Tėvyne, bet ir gyvenime vykdyti tos mūsų tautos Mados idėjas. Norėčiau, kad mes tvirčiau eitume mūsų tautos apaštalų - Valančiaus, Basanavičiaus, V. Kudirkos, P. Kriaučiūno pėdomis. Gailėkimes Lietuvių Tautos! Dar labiau pamilkime Lietuvos žemelę! Dar daugiau rūpinkimes jos išlaisvinimu!"

K. Grinius dar pats tikėjosi išvysti laisvą ir nepriklausomą Lietuvą, kuriai ir kurios žmonėms jis yra paaukojęs visą savo vaisingą gyvenimą. Deja, ligos pakirto nusilpusį kūną, kai dvasia buvo tvirta ir ryžtinga.

Lietuvių tauta didžiai dėkinga bus dr. Kaziui Griniui už didžius jo darbus, kuriems surašyti reikia didelių knygų, ne šitų blankių ir kuklių žodelių, beriamų ant jo karsto, dėkingai taurų savo mokytoją prisiminti. ("Nepriklausoma Lietuva")

REDAKCIJA: Dr. K. Griniaus "Atsiminimų ir minčių" I. tomą galima gauti "Australijos Lietuvio" knygyne.

Anglų kalba

R. Spalis

Dirbu ir dirbu pas farmerį: kralikus gaudau, jų mėsą slap-
tai pardavinėju; vištas auginu, jų kiaušinius į miestą bran-
giau iškišu; kviečių pasisavinų ir kitokių viešai nesakytinų
nuodėmių pridarau, bet kalba nė iš vietos, kaip pakerėta. Na gi
ten, žinoma, good morning, tea ir money, money šiaip taip su-
prantu, bet visuose kituose reikaluose - silpnas, ranka numo-
jau, nors dar tik trečio ipėdinio belaukiu.

Bet, ir be angliško liežuvio būdamas, iš visų gyvenimo klas-
tų ir painumų, kaip žąsis iš vandens, išplaukiu. Jau kartą įvy-
kis atrodė be vilties - neišsimeluosi be kalbos, bet gabumai,
ponai, gabumai visur kelią atidaro. Paklauskite, kaip kartą
įvyko.

Išėjau aš daržo pažiūrėti, o čia tik po lietaus būta, koja
ne ton vieton pateko, balansas kažkur užkliuvo, ir taip šir-
dingai išsitiesiau ant šiltnamio, kad stiklas, neatlaikęs svo-
rio, irgi pasidavė. Ir, žinot, taip poros metrų skylė ir pasi-
sveikino. Ir vėjas laisvai vaikšto, ir termometras nukritęs ne-

sąmonės rodo, ir kažkokios žolės nosis pakabinusios veltui žūsta. O aš padėti nieko negaliu, tik savo nugarą lyginu ir atsargiai dairausi, ar farmeris nemato. O kol jis pietus valge ir apie šiltadaržį svajojo, aš, jau nuo nuodėmingos vietos pasitraukęs, ramiai su šake darbavausi.

Žinoma, farmeris nepėsčias. Kur buvęs kur nebuvęs atlekia ant savo dvejetuko, anglišką liežuvių burnoje nešdamas, ir pliečia, net oras virpa, net autobusas per mylią išgirdęs ant kelio sustojo pasiklaudyti. O man kas - aš kalbos nemoku, gal jis komunistus keičia, gal jo uošvė ligoninėj kankinasi, gal jam daktaras prirašė gynam ore pašūkauti. Taigi, nieko nesuprantu, nieko nežinau, ramiai stoviu, akimis mirkčioju it tokią tik-ką gimusią nekaltybę vaidinu, tartum tik motiną tėvą tepažįstu!

Farmeris visai pašėlo, net kojomis pradėjo trepinėti, net gyslos iššoko, ir, pagavęs mane už kelnių, bėgte nutempė į šiltadaržio pusę. Nulėkiau. Nepertoliausia. Žiūriu - viskas tvarkoje: ir skylė tą pati dviejų metrų šviečia, ir termometras nukritęs, ir žolės nosis pakabinusios baigia šalti. Žiūriu, stebiuosi ir išplėtęs akis į farmerį žiūriu.

- You?! - šaukia pastarasis, rodydamas į skylę ir mane.

- No, - atsakau, kratydamas galvą.

- You?!

- No!

- Who?! - klykia, supratau ir žodžio nežinodamas.

Pagalvojęs pasilenkiau ir keturpėsčiom, kairės rankos rodomąjį pridėjęs prie vietos, kur paš kraliką turėtų būti uodega, pradėjau šokinėti šiltadaržio pusen.

Supratę išgama. Patikėjo. Atsileido širdis ir cigarą man davė ir bėgte namo pasileido, o vėliau kaip iš pragaro pradėjo lišti visi namiškiai ir vis po vieną klausti, kas išmušė stiklą, net nusibodo aiškinti. Visą popietę taip keturpėsčiom ir prašokinėjau, net delnai iškaudo ir rodomasis nuo vinguravimo patino.

Jeigu rimtai pagalvoti, tai menkas daiktas yra stiklas. Išmuštas tai išmuštas, rodos, vieni niekai, spjauti, bet pas angelus visai atvirkščiai. Tartum žmogus būtų papjautas, tartum kokia liga ant visao kaimelio būtų nukritusi: ir burmistras, ir policininkas, ir gydytojas, ir mėsininkas, ir kiti piliečiai pradėjo lišti su klausimais. Gatve negalima praeiti. Visą savaitę kankino. Visiškai nusibodo gatveje su pirštu prie užpakalio šokinėti (patys pamėginkit!), iš namų nustočiau lišti. Todėl tyčiomis knygelę išsirašiau, kur jau paruošti pasikalbėjimai, tartum liežuvis į burną įdėtas. Išmokau atmintinai. All

right, sakau, nors kartą ir pas kirpėją galima užėiti, nes žmona taip su žirklemis apdailina, kad be kepurės tik bažnyčioje galima stovėti, ir tai aplink giedoriai nutyla. Nuėjau. Aš jam iš knygos pyškinu, o jis, išgama, atmintinai ir vis kitaip. Vėl šnypšt. Vėl pirštų pagalba teko šneketis.

Nuo to laiko visai nuotaikos netekau, liežuvis nereikalingas pasidare, ir savųjų ilgesys taip pradejo pjauti, net sąjungos suvažiavimam nutariau patekti. Žmona su vaikais mane delegatu išrinko, kaip lordą išleido: gyvą kraliką ir kiaušinių į lagaminą pridedo, kad suvažiavę delegatai turetų kur pinigą leisti.

Važiuoju. O klase tartum pirma. Ir saulė pro langą šviečia, ir aplink anglai dūmus leidžia, laikraščius skaito, ir taip kažkas širdį kutena, gyventi norisi, tik vienas nei iš šio nei iš to užkalbino (kad jam liežuvis patintų ir dantys išlakstytų) kažką lovely, lovely. Nežinau, ar ugnies prašo, ar mano kiaušiniiais susidomėjo, tik anglas stengias iš paskutiniųjų, į akis žiūrėdamas.

- No speak, no veršteje, - aiškinu, atsikabink nuo manęs nekalbinęs.

Susidomėjo ir kiti.

- Pole?

- No.

- German?

- No.

Net išprakaitavau beaiškindamas. Atsikabinkit, Judos, ba blodi pasakysiu - mintimis žegnojuos ir pro langą žvelgiu, o visas malonumas taip ir nuvažiavo.

Žinoma, keičiasi anglai: ieiba, kiti išeina, bet tartum epidemija kokia visus surietė, kiekvienas lenda su savo šneka, nors pasiusk. Čia tau ne pas farmerių, nepašokinėsi keturpėšiom, neišsiaiškinsi. Svarbiausia, kad žmogus nežinai, ko jie nori. Gal ne taip sėdžiu, gal guzikas ne toje vietoje užsegtas, gal kralikas tylomis šlapinasi, o aš slogą turiu ir nieko neįaučiu.

Ir taip visą kelionę, tartum ant adatų kas būtų pasodinęs. Visi nervai išsibarstė, ir širdis pasipiktino, nors namo grišk.

Tik kažkurioj stoty visi išsinešdino. Na, galvoju, Dievo galia, pasilsėsiu truputėlį, o ir Londonas jau nebetoli. Tik subraškėjo kažkas koridoriuje, matau, velkasi du lordai, ieškodami vietos.

- Pro šalį, pro šalį, - tyliai įtikinėju, o jie tiesiai į

mano skyrių duris verčia. Pagriebiau kažkokio anglo numestą laikraštį, įlindau į kampą ir apsimetu skaitęs, kad tik nejudintų, bet kur tau!

Vienas toks elegantiškas, tikras anglių džentelmenas, atsikelia ir nusilenkęs pliurpia.

- Kad tave bala, - laiminu išplėtęs akis, stengdamasis nor prasmę pagauti, o jis, šėtonas, vis mala ir mala.

Jau išsižiojau savo gėdą išpažinti, kai staiga prabilo kitas fruktas iš šono, bet netikėtai suprantamai.

- Tu, Jonai, blogai ištari, jis net išsigandęs į tave žiūri, manys, kad beprotis užpuolė, žinai anglus, dar policiją pakvies.

Net aiktelėjo man po širdim, ir, lengviau atsikvėpęs, nuolaidžiai šyptelėjau, galva palingavęs, o džentelmas prieš mane net dūsdamas aiškinasi.

- Tu ten, Jonai, nesikankink, - vėl patarinėja draugas (kad jam Dievas sveikatos duotų!), - atidaryk langą ir baigta, akcentas tavo skystas, tau košę virti, ne angliškai kalbėti.

- O, yes, - sakau ir atsikėlęs kiek nuleidau stiklą, kad oras įeity.

- Suprato, - nudžiugo pirmasis.

- Kai dešimt kartų pakartojai, žinoma, negi kelmas, bet geriau tylėtum, tik žmones gąsdini su savo tarsena.

- Nepliaušk niekų, - užpyko pirmasis, - juk vertėjas esu.

- Silpnas, silpnas. Stovykloje kas kita, visi jau paprato prie tavo šnekos, o, be to, nė vieno tikro anglo ten nėra, visi airiai.

- Tai gal tu paskaitas anglams skaitei, visi plojo, visi suprato.

- Iš mandagumo plojo, kad užbaigai. O šiaip knarkė tau plepant.

- Aš dar kartą pamėginsiu, - sumišo vertėjas ir vėl kreipėsi į mane lėtai tardamas kiekvieną žodį.

- I am foreign - lithuanian...

- No, - sakau šypsodamasis.

- Matai, - vėl tas iš šono, - šnekatės, kaip pelėda su jaučiu.

Bet vertėjas vis nepasiduoda, net rankomis sau padeda.

- Yes, yes, - sakau, - never mind, blodi.

- Matai, matai, jo tai ištaramas, iš karto junti tikrą anglą, o tu geriau nutilk nekankinęs žmogaus.

Padrąsintas vėl pridėjau keletą neaiškių žodžių, kurių ver-

AUSTRALIJOS LIETUVIS - 10 - 1950 m. rugpjūčio 21 d.

tėjas nė iš vietos negalėjo pajudinti.

- Tylėk, nelisk prie jo, žinai, anglai santūrūs. Tu visai klausos neturi, tu į virtuvę prašykis, tu stovykloj bevertė-
jaudamas taip pripainiosi, kad visi neišsrėbsim.

Ir draugai susibarė, net idomu - viską suprantu.

- Gal jis škotas, - viltingai dar ginasi vertėjas, aš jį paklausiu.

- Oksford, - atsakiau.

- Stai, štai, - šaukia kitas, - Oksford - geriausia anglų kalba. Jau jis tik prasižiojo, pajutau, iš kur paukštelis, o tau, sakau, puodus šveisti.

Vel sumirgėjo kažkokie anglai, besibraudami į mūsų skyrių. Surinkau savo lagaminus, kitur išsinešdamas, toliau nuo nuodėmės, tegu jie ten kalbasi ir be manęs, be mano oksfordiško akcento. O čia jau ir Londonas. Išlipau, žioplinėju ir adresą rodau, kol mane šiaip taip ikišo reikiamon pusėn. Įstatė čia pat prie sąjungos, jau ir arklidės kvepia. Tik girdžiu užpakaly:

- Va, tas pats oksfordietis. Paklausk, kur čia Mews.

Ir vel prisikabino.

- Yes, yes, - sakau, rodydamas ranka, kur musės birbia ir arklio uodega kyšo.

Padėkojo ir skrybeles žemai nuėmė, o aš pastovėjau pastovėjęs ir atgal į stotį su kraliku ir kiaušiniiais. Taip suvažia-
vimas ir neteko vieno deputato, ir tai del anglų kalbos.

(Atspausdinta iš R. Spalio feljetonų rinkinio "Trylika Ne-
laimių". Knyga gaunama "A.Lietuvio" knygyne, kaina su pašto iš-
laidomis 7/6).

"... Aš tikiu, kad ir šių dienų lietuviai bus tokie pat, kaip jų seneliai ir protėviai buvo. Jie per ilgus amžius niekuomet rankų nenuleido ir už savo tautos laisvę neatleidžiamai kovojo - ir visuomet nugalėdavo kad ir didžiausias kliūtis ir bėdas. Nors dabar kova yra sunki ir gal būt ji bus dar netrumpa, bet aš šventai tikiu, kad galų gale ir mes laimėsime. Visame pasaulyje padėtis vystosi mūsų naudai - tas yra neabejotina..."

"... tik nenustokime vilties, tik nenuleiskime rankų - ir dirbkime!"

(Ištrauka iš priv. laiško)

B. K. Balutis
Lietuvos ministeris Angli-
joje

Suipraskime

Rašo s. ž.

"... Idealizuokime ir kurkime legendas apie mūsų praeiti". - Obalsis, kuriuo imtasi redaguoti gal ir ne vieną mūsų iš-eivijos laikraštį. Tas gražus noras, užsimojimas tikrai ima kurti neįtikėtinas legendas ir ne tik idealizuoti gestapo agentus, bet net ruošti jiems iškilmingus jubiliejus, kaip tai buvo neperseniausiai Kanadoje. Ką kurie mūsų laikraščiai net su pasididžiavimu tą faktą atžymėjo savo skiltyse.

Kad p. Desmond Young savo knygoje "Rommel" nacių feldmaršalą idealizuoja ir stato žmogaus ir kario pavyzdžiu, kuris, anot autoriaus, vedė "švarų karą"... "a clean war", nors, ten kažkur Lenkijoje ar Rusijoje ir "ne visiškai švariai būta", kaip pats autorius randa reikalo tai pabrėžti. Knygos viršelyje mes matome feldmaršalą Romelį su svastika... Nagi, kaip ten bebūtų, ponai, o Rommelis siekė fiurerio tikslų, jo idejos vedamas kariavo. O kokios tos buvo fiurerio idejos jam, Rommeliui, tikrai buvo žinomos. Tokios praeities idealizavimas mums nėra pavyzdys.

Lenkų žurnalistai kitaip žiūri į tuos reikalus. Jie ne tik nemerkia akių į atviras savo tautos žaizdas, bet atydžiai žiūri ir tyrinėja, ieško būdus joms gydyti. Bus labai pravartu mums, lietuviams, susipažinti su atviru laišku tūlo Jan Pogorzelski, rašyto š.m. kovo 15 d. Londone "Mysl Polska" redakcijai (psl.12):

Vertimas

Atviras laiškas ponui Antoni Pajak (tarti: Pajonk).

"Dziennik Polski" laikraštis, Detroit'e, š.m. vasario 7 d. buvo atspausdintas Gerbiamojo Pono atviras laiškas š.m. sausio 20 dienos "Apie PPS politiką" (PPS - Polska Partia Socialistyczna - Lenkų Socialistų Partija). Kadangi niekuomet nesu buvęs tos partijos nariu, tai neturiu nei teisės rašyti apie tos partijos politiką, tačiau, kadangi Ponas gale savo laiško paliete reikalus, kuriais skaudinasi kiekvienas lenkas, tai skaitau tikslinga atkreipti į tuos reikalus savo dėmesį.

Tamsta rašai: "...kas išdrįs palyginti "Brzesc" (Lenkijos valstybės koncentracijos stovykla prieš 2-ąją pas. karą) su vokiškais krematoriumais vokiečių kacetlageriuose, arba "Bereza" (taip pat koncentracijos stovykla prieš karą Lenkijoje) su "Kolyma" ir šimtais kitų sovietų pasibaisėtinų priverčiamų

jų darbų stovyklomis. Kas sveiko proto būdamas, išdrįstų skųstis savo skriauda "Brzesc'y", palyginus su šios dienos lenkų tautos kančiomis rusų okupacijoje. Jeigu bent toks žmogus nebūtų turėjęs apsijuokimo pavojaus pajautimo. Mažiausiai norėčiau tuo pasakyti - rašai Ponas, - kad laisvam krašte turėtumėm sugrižti prie metodų, vartotų dar prieš 1939 metus. Kiekvienas teroro metodas, net jeigu išvadoje būtų ir nekalčiausias, yra blogas ir pasmerkimo vertas."

Kaip vienas iš tų, kuriems teko ant savo kailio patirti įvairius policinius metodus, lygiai tiek pat lenkiškus kaip ir vokiškus, drįstu tvirtinti, kad tiesa apie "Berezą" ir "Brzesc" nebuvo jau taip visai nekalta, kaip kad Ponas stengiesi tai įrodyti. Matyt, Ponui pačiam neteko su tais lenkiškaisiais kacetais susipažinti, arba gal Ponas nemoki ar nenori atkreipti tinkamo dėmesio į dalykus, šioj tragiškoj istorijoj labiausiai esminius, nors kaip tik iš Pono, kaip seno socialisto, turėtumėm tikėtis, kad kaip tik Ponas tai padarysi.

Visų pirmiausia trokštu tvirtinti, jog "Bereza" nebuvo jau tokia nekalta istaigėlė, kokia Ponas nupasakojai. Aš, kaip tos "Berezos" dukartinis kalinys ir vokiečių kacetų keturmetis, turiu visu kategoriškumu tvirtinti, jog vidinė Berezos tvarka, žmogaus pažeminimas ir rafinuoti prievartos metodai dažnai pralenkdavo vokiškuosius. Nemalonūs, šiurpūs, žaizdų ir fiziinių kančių prisiminimai, be šimteriopai nemalonesni yra prisiminimai ir neišpasakyta gėda, kai hitleriškuose kacetuose primindavo man Lenkijos policijos išeitą kaceto režimo ir įrėngimų kursą Saksenhauseno stovykloje. Durdavo man į akis dėl Berezos stovykloje vartojamų kankinimų metodų ir, deja, nekartą jie su teisybe neprasilenkdamo, pav., kad ir išeinamųjų ir vemiamųjų policijos indų plikom rankom grandymą ir valymą ir panašiai.

Galima užmiršti skausmą ir fizines kančias tąsyk pergyventas, tačiau negalime sugrižti prie dienos tvarkos, turint prieš akis Berezos ir Brzesc'io faktus, kurie tiek gėdos mums darė anais laikais ir tebedaro dar šiandieną užsieny. Jeigu p. Cat-Mackiewicz pyksta šiandien ant anglų, kad jų tvirtinimu, Lenkijoje nebuvo demokratijos, tai turime sau aiškiai išidėmeti, kad tokios pažiūros yra susidariusios dėl buvimo Berezos ir Brzesc'io. Tai yra neginžytina. O taip pat yra neginčytinas faktas, kad į mūsų visuomenės ar net tautos reprezentavimą kišama susikompromitavę Berezoj ar kitur asmenys, kurie Lenkijos interesams yra kenksmingi ir tik sudaro daugiau progų mus pul-

ti. Tik niekeno nesulaikomas tų žmonių valdžios ir reprezentavimo troškimas stumia juos išlikti į pirmąsias eiles ir gal tik absoliuti tuštuma tremties eilėse verčia juos ištraukti iš užkampių, kur jie turėtų kuotyčiausiai tupėti. Ar ne pajuoka tiktai, kad į Tautos Tarybos narius Londone šaukiamas buv. Slonsko vaivada Michal Gražynski (tik susimildami neieškokit jame lietuviškumo: gražus - Gražynski" s.ž.), kuris "kaip žmogus ypatingai yra Lenkijai pasitarnavęs".

Atsimenu: 1935 m. liepos 5 d. atgabentas Berezon sergantis Wilhelm Bartyssel iš Bielsko. Savo akimis mačiau tą paliepiamą, kuriuo jisai buvo imestas į Berezos pabaisą. Tas paliepimas buvo pasirašytas pono Gražynskio. Tuo pačiu laiku iš vaivadijos buvo atsiųsta speciali instrukcija, kaip turima su tuo kaliniu elgtis. Taigi, Bartysselis gavo iš pradžios 7 dienas karcerio, uždrausta jam laike trijų mėnesių korespondencija, ligonių priversdavo atlikti po keletą kartų į dieną "gimnastiką", kuri buvo žiauri net sveikiems, o į ligoninę priėmė tik tuomet, kai ligonis turėjo temperatūros virš 39°. Jis buvo laikomas Berezoj 11 mėnesių be teismo sprendimo, be tardymo, išimtinai pono Gražynskio pareikalavimu, paremtu tik tuo, kad "iš jo puses (Bartysselio) saugumui gali susidaryti pavojus, o visuomenei gali būti sudrumsta ramybė".

Tų pačių metų liepos mėnesį atgabentas į Berezą to paties vaivados Gražynskio padėdymu redaktorius Edward Zajonc iš Bielsko. Po penkių mėnesių praleistų Berezos kacetė Zajonc perkeliamas į tardymo kalejimą Vadovicuose, kur prokuroras paskelbė, kad prieš E.Z. jokių kaltės įrodymų nėra ir kad jis, prokuroras, E. Zajoncą iš kalejimo paleidžia. Tačiau p. Gražynski iš Vadovicų perima Edward Zajonc'ą ir siunčia jį atgal į Berezą, nekreipdamas net jokio dėmesio į tai, kad E.Z. buvo sunkus ligonis. Atrodo, kad ner reikalo aiškinti, kad abiejuose minetuose ir šimtais neminetuose atsitikimais, būta reikalo ne asmenyse, kurie būtų buvę pavojingi valstybei ir lenkų tautai, bet tik asmenybėse, kurios nesitenkino esamuoju režimu.

Ir dar viena, baigiant laišką, pastaba.

Taikomieji metodai paprastai atitinka tikslą. Vokiečiai ir bolševikai siekia fizinio lenkų tautos išnaikinimo ir todėl taiko dujų kameras, katynus, Kolymas ir pan. Sanacija (Lenkijos kacetai) turėjo tikslo sulaužyti nepriklausomos Lenkijos visuomenės pagrindus ir atitinkamai tam taikė priemones. Būtų reikalinga ypatinga ir rimta studija išryškinti tautos sielos nejautrumą vidaus reikaluose ir kaip tas nejautrumas atsis-

pindi į kovos dėl politinės nepriklausomybės pagrindus.

Prašau, pone Redaktoriau, ir t.t.

Jan Pogorzelski

6048 Tarnow avenue, Detroit 10, Mich."

Vienas mūsų žurnalistų kartą man rašė: "dėl buvusių Lietuvos dėmių galutinas išvadas pasidarysime kai būsime namie, o ne čia, kur tautiniai mūsų interesai yra mindomi"... Agi pagalvokime, kokios priežastys verčia svetimtaučius mūsų tautinius interesus mindžioti? Ar ne mes patys sudarom tam aplinkybes, nenusiplaudami to brudo, kuris taip lengvai kimba į ligotą, nuvargintą ir sužalotą tautos kūną?

Kaceto sadistas pan Gražynski kandidatuoja į Tautinę Lenkų Tarybą Londone ir, savaime suprantama, tuo labai neigiamai pasitarnauja Lenkijos laisvinimo reikalams.

Minėtos apie "Rommel" knygos autorius D. Young prisimena:

"Lloyd George had been proved right when... on March 25th 1919 he said... that place two million Germans under the control of a people of a different race which has never proved its capacity for stable self-government throughout its history... must... to a new war".

Kaip šiandien yra malonu ir lengva ant širdies teigti, kad mes nekūrėme Lietuvoje SS legionų ir tai yra viens iš didžiausių įnašų į mūsų kovas dėl laisvės.

CHURCHILLIO LAIŠKAS BALTIJOS TARYBAI VOKIETIJOJE

(Mūsų korespondento Europoje)

Ryšium su 10 metų Pabaltijo kraštų okupacijos sukaktimi, buvęs Anglijos premjeras W. Churchill atsiuntė Baltų Tarybai sekančio turinio laišką:

"Esu gavęs iš trijų Baltijos valstybių pabėgėlių tiek daug laiškų, kad nepajėgiu kiekvienam asmeniškai atsakyti.

Dešimties metų Rusijos okupacijos Latvijos, Lietuvos ir Estijos sukaktis yra tragiškas šių kraštų žmonėms momentas. Susirūpinimą man sukėlė žinia apie padidejusius tuose kraštuose žmonių, persekiojimus ir masines deportacijas, kurie sudaro komunistų technikos dalį.

Latvija, Lietuva ir Estija D. Britanijoje tebėra jų ministerių atstovaujamos. Tai yra dėl to, kad Britų vyriausybė nepripažino Sov. okupacijos de jure. Jūs gerai atsimenate, kad D. Britanija 1918 ir 1919 m. nedelsė pripažinti šias tris valsty-

bes nepriklausomomis ir suverenėmis valstybėmis. Tarp karų buvusiame laikotarpyje Baltijos valstybės įrodė gilų tikejimą demokratijai, kokia šiame krašte suprantama.

Aš laikiu ateinant dienos, kurią šios puikios Baltijos valstybės vėl bus laisvos nuo svetimos okupacijos ir galės užimti savo vietą krikščioniškų demokratinių valstybių tarpe".

Winston S. Churchill

Jie skrido du ...

(Pradžia "A.L." Nr.15(48))

Darius svajojo daug ką padaryti. Jis buvo užsimcjęs Lietuvoje įsteigti YMCA ir su jos parama įrengti Kaune jaunimui namus su visais sportui pritaikytais prašmatnumais, kaip va: krepšinio sale, bokso ringu, plaukiojimo baseinu ir t.t., panašiai kaip Amerikos miestuose. Deja, šiame reikale jis nerado reikiamo pritarimo.

Jam buvo nuostabu, kad Lietuvoj aviacija pradėjo kurtis iš priešingo galo, t.y. pirma atsirado kariškame pavidale. Todėl jis ėmė rūpintis įsteigti Lietuvos Aero Klubą, kad sudarytų sąlygas paskraidyti tai didžiajai jaunimo daliai, kuri negalėjo tilpti karo aviacijoje. "Velniškai daug dar reikia padaryti", sakydavo jis.

Nežiūrint, kad Darius nuolat buvo apsikrovęs darbais ir jautė, jog tie darbai yra naudingi ir būtini, jis pamažu pradėjo pasiilgti platesnių akiračių ir to pasaulio, kuriame jis buvo augęs ir kur tikėjosi greičiau pasieksis laimę. Jį viliojo neribotos amerikinės galimybės ir uniformos nevaržoma laisvė. Todėl 1927 metais jis ryžosi dar kartą, dabar jau penktąjį, plaukti per vandenyną. Atsisveikinimas su Lietuva buvo jaudinantis. Nors Darius ir tvirtino grįšiąs, nes vykstas ten tik vieneriems metams atostogų, bet draugai jautė, kad jis ten "užkibs" ir liks ilgesnį laiką, o atostogų pasiprašė tik šiaip sau, blogiausiam atvejui. "Aš pars krisiu", juokavo jis, atsisveikindamas su draugais lakūnais.

Prieš išvykdamas Amerikon, Darius, kaip Amerikos pilietis, nuvažiavo pro Rygą keletai dienų Vilniun, nes, anot jo, net nepatogu būtų pasirodyti Amerikoje, tiek metų išgyvenus Lietuvoje ir nemačius jos senos sostinės.

Amerikos lietuviai sutiko grįžusį iš tėvynės Darių, Lietuvos kariuomenės kapitoną ir karo lakūną su tam tikru smalsumu ir respektu. Negi kasdien grįžta Amerikon vyrai, tapę Lie-

tuvos kariuomenės kapitonais. Darius ir buvo vertas tautiečių pagarbos. Jei Lietuvoj Darius buvo laikomas pranašesniu, nes matęs daugiau pasaulio, tai tas pats galiojo ir Amerikoje, kur daugumas lietuvių paprasti žmonės, ir pabuvojimas Europoj, o ypač "krajuj", jiems reiškė tą pačią, ką mums reiškia kelionė Amerikon. Darius visų pirma aplankė didesnes lietuvių kolonijas, papasakojo apie tėvynę, atnaujino senus ryšius ir dėl visa ko užmezgė naujų pažinčių. Papasakoti Darius turėjo daug ko, nes jis ne tik savo akimis buvo matęs atsikuriančią iš praėjusio karo griuvėsių Lietuvą, šį kartą kaip Nepriklausomą, bet ir pats buvo jos atkūrimo dalyvavęs. O papasakoti jis moko.

Pagalčiau atėjo laikas Dariui ieškotis darbo ir pragyvenimo šaltinio, nes savo kapitalo jis neatsivežė, o iš giminių malonės ilgai gyventi Amerikoje neįprasta. Šešeri metai skraidymo Lietuvoje buvo padarę savo: Darius pamatė, kad atsiskirti skraidymo jis neištengs. Prie to prisidėjo dar ir kitos, kol kas slepiamos mintys. Jam šiaip taip pavyko įsitaisyti nuosavą lėktuvą, kuris kad ir ne ką geresnis už skraidytus Lietuvoje, bet atitinka gan griežtus techniškų valdžios reikalavimus ir skraidyti įmanomas. Darius ir pats nori pasitobulinti, kad iš lietuviško masto lakūno taptų tinkamu amerikiečiams sąlygoms. Tam jis išeina vieną, o pabuvęs ir kitą aukštesniąją - civilinių lakūnų mokyklą. Darius tampa "skrajojantčio cirko" lakūnu, kas tada Amerikoje buvo labai madinga. Tai darydavosi taip: pora ar daugiau lakūnų su nuosavais ar išnuomotais lėktuvais sudaro "šutvę", užmezga ryšius su bet kurios apylinkės kuria nors organizacija ar paskiru "menadžerium" ir ruošia aviacijos dieną. Programoje - kiek akrobatikos, bet daugiausia lėkdinami norintieji paskraidyti. Mokestis - 1 doleris. Tais laikais, maždaug 1928-1930 metais, Amerikos aviacija jau buvo beišauganti savo marškinius, sukirptus po pirmojo pasaulinio karo. Tūkstančiai lakūnų oriniame susisiekime, skraidančiuose cirkuose, karo aviacijoje ir kitur jau buvo išraižę Amerikos padanges ir apzuję visus kontinento kampelius. Daugeliui tų lakūnų neleido ramiai miegoti Lindbergo transatlantinis skridimas. O Darius buvo vienas iš nedaugelio amerikiečių lakūnų, mačiusių Lindbergo triumfą. Le Bourget aerodrome, perskridus Atlantą. Aviacijos pramonė jau pradėjo ruošti naujam etapui - tarpkontinentiniam susisiekimui, nes tolregiams amerikiečiams atrodė, kad jų aviacijai savame kontinente greit bus perankšta. Jei kuris lakūnų norėjo iškilti paviršium, turėjo paskubėti, kol kelias per vandenyną

tebėra žymimas, bet dar neištryptas. Priešingai - gali tekti ilgai laukti progos, gal būt net ligi tarpplanetinio susisie-kimo bandymų.

Sprendžiant iš Dariaus laikysenos nuvykus Amerikon, galima teigti, kad transatlantinio skridimo mintis, nuslydus nuo liežuvio Kaune atsisveikinant su draugais, išigijo tvirtas formas jam besistumdant minioje, Le Bourget aerodrome prie Paryžiaus, sulaukus Lindbergo. Tada Darius buvo kaip tik pakeliui iš Lietuvos į Ameriką. Besitrunkant po Ameriką ši mintis pamažu virto planu. Jam nuolat ištrigę galvoje, kad "Lietuvoje velniškai daug liko nenudirbta". Einant evoliucijos keliu daug ko nelaimesi. Ką gali padaryti žmogus, nebūdamas pripažintu genijum, nei mokslininku, nei politiku ar bent šauniu pulkininku? Reikia ko nors ekstra, kokio nors žygio ar nuopelno, kuris suteiktų autoritetą ir teisę tarti svarų žodį, kad išjudintų tautą šiapus ir anapus vandenyno sparčiau kurti Jaunąją Lietuvą.

Jau 1929 metų gale Darius rašo savo bičiuliui Lietuvos karo aviacijoje apie savo sumanymą perskristi "non stop" iš Amerikos į Lietuvą. Rašo ir klausia, kokios nuomonės būtų apie tai tik ką įsisteigęs Lietuvos Aero Klubas. Gauna atsakymą, kad šis sumanymas yra pašėlęs ir neįgyvendinamas, kad už pinigus, išleistus finansuoti skridimui, būtų galima įsteigti Lietuvoje lakūnų mokyklą ir išmokyti bent 100 gerų lakūnų, ir t.t. Darius į tai tik nusijuokė: "Pinigų esą, kuriuos išleisim skridimui, jokiai kitam reikalui sunaudoti negaletumėm, nes tam kitam reikalui neiškaulinsim nė cento, kol nebūsim perspjoję per baliukę".

Svarbiausia skridimo paruošimo dalis buvo jo finansavimas. Susidėję su Girėnu visas savo sutaupas juodu vos įstengė įsigyti palaikį lėktuvą, kurį buvo imanoma pritaikyti tolimam skridimui. Čia Darius sugalvojo originalų planą, gal būt vienintelį, turėjusį šansų pavykti. Jis nepanoro ieškotis vieno mecenato ar kokios grupės ar aviacijos firmos, kuri panorėtų skridimą finansuoti ir panaudoti savo reklamai. Viena, kad tai buvo sunku, nes surasti garbėtrošką milijonierių buvo pavykę tik vienam Chamberlainui, perskridusiam Atlantą su savo mecenatu Levinu, o kas svarbiausia - toks skridimas būtų firmos ir, geriausiu atveju, Dariaus skridimas, bet ne lietuvių skridimas. Antra vertus, milijonieriai ar firmos, linkę investuoti skridiman kapitalą, rastų lakūną, turintį stipresnių ryšių ir pažinčių įtakinguose biznierių ir akcininkų sluoksniuose. Dariaus reikalui buvo svarbiau, kad skridimą finansuotų

ir tuo būdu su juo susirištų visi ar bent kuodaugiausia Amerikos lietuvių. Remtis vien idealumu Darius taip pat nenorėjo - per daug lietuvių jau buvo lankęsi Amerikoje ir ubagavę mirštamai svarbiems tautiniams reikalams... Jis matė, kad amerikiečiai savo senosios tėvynės atžvilgiu turi ne tik sentimentų, bet ir ambicijos. Ten, "krajuj", juos laiko turtingais; jei kuris giminė ir nepapraso dolerio, tai vis vien patylom laukia, gal gi susipras - sušelps... Taigi, tautieti, nori pasirodyti senai tėvynei tikrai esąs tas, kuo ten tave laiko, nepagailek asmeniškai reklamai keletu dolerių. Sumokėsi stambesnę sumą - tavo pavardė bus užrašyta ant paties transatlantinio lėktuvo. Duosi kiek mažiau - vis vien būsi pirmo skridimo tėvynen rėmėjas, ir tavo vardas bus įrašytas garbės rėmėjų knygon, kuri bus padėta Lietuvos Valstybiniame Muziejuje ir kiekvienas galės ją vartyti. O jei tik dolerių duosi - turesi progos pasididžiuoti pats skridęs tuo lėktuvu, kuris parskris tiesiai tėvynen ir, gal būt, jo šešėlis švystels per tavo gimtinės kiemą.

Prieš pradėdamas paruošiamuosius darbus, Darius emė dairytis žygio draugo. Reikėjo rasti kitą lietuvių lakūną, kuris būtų toks pat idealistas, žinomas tautiečių tarpe, pajėgus fiziškai ir techniškai. Tai nebuvo lengvas uždavinys. Nors lietuvių lakūnų Amerikoje buvo nemaža, bet kiekvienas dėl ko nors netiko: tai per daug ambicingas, tai techniškai silpnokas, kitam vėl lietuviškas reikalas jau tolimas ir pan. Pagaliau Darius atrado, ko ieškojo, Stasio Girėno asmenyje. Šis vyras, vien savo jėgomis išsimušęs iš paprasto darbininko į lakūnus, kaip sakoma, turėjo sūresnį už kitus kraują. Kodėl Girėnas norėjo tapti lakūnu? Į tai sunku atsakyti. Gal nuotikiai traukė, gal likimas šaukė. Kodėl Girėnas ryžosi skristi į Lietuvą. Apie savo gimtinę jis maža ką beprisiminė. Dariaus nupasakota Jaunoji Lietuva sukėlė Girėno smalsumą ir pažadino jo kraujo balsą. Jis, augęs ir brendęs amerikinėj aplinkoj, perėmė ir amerikines ambicijos šūki: "Kas neįmanoma, padarome tuojau; kiek ilgiau gaisrame su stėbuklais". Jei apie Girėno asmenybę ar veiklą čia mažiau kalbėsime, tai ne todėl, kad jis būtų statomas antron vieton. Kartu su Darium sėsdamas už "Lituanicos" vairo, kartu su juo išvydęs Europod kontinento pakraštį, kartu sutikęs lakūnišką likimą Soldine, Girėnas visų lietuvių akyse lygus su Darium savo aukos didybe. Apie Girėną neįmanoma taip pat plačiai ką nors pasakyti, nes man nėra tekę su juo gyvu susitikti ir pažinti taip, kaip Darių. Juodu abu, kaip anie legendiniai Trojos didvyriai Ajaksai, pasidarė taip neišskiriami visų lietuvių sąmonėje, kad, pav. atgabenus Amerikoje mirusios Dariaus

AUSTRALIJOS LIETUVIS -19 - 1950 m. rugpjūčio 21 d.

motinos palaikus į Klaipėdą iš uosto į gimtųjų Judrėnų bažnytkaimį, vienas iš palydovų, praeivio paklaustas, ką čia lydi, susimąstęs atsakė: "Dariaus-Girėno motiną".

(Pabaiga sekančiame numeryje)

Spaustuvė

GAUTA LICENCIJA LIETUVIŠKOMS RAIDĖMS ĮGABENTI. MAŠINOS SUSTATYTOS. TRIJŲ METŲ KREDITORĖ... PASKOLA GYVAI PLAUKIA TOLIAU.

Rugpjūčio 10 dieną gautas muitinės leidimas iveržti lietuviškas raides linotipui iš Jungtinių Amerikos Valstybių. Užsakyamas tuoj pat buvo pasiūstas ir raidės, jei neatsitiks kokių nors netikėtų kliūčių, bus išsiųstos oro paštu, nes paprastu paštu kelionė truktų 2-3 mėnesius, o gal ir ilgiau.

Linotipas ir spausdinamoji mašina jau vietoje ir galėtų būti netrukus paleisti į darbą, tačiau dar teks palaukti, kol bus įvestas gazas metalui tirpinti ir elektros srovė motorams. Atrodo, kad iš JAV greičiau gausime raides, negu elektrą ir gazą... Mat, Australijos firmos perdaug greitai nejuda ir nesijaudina - plenty of time...

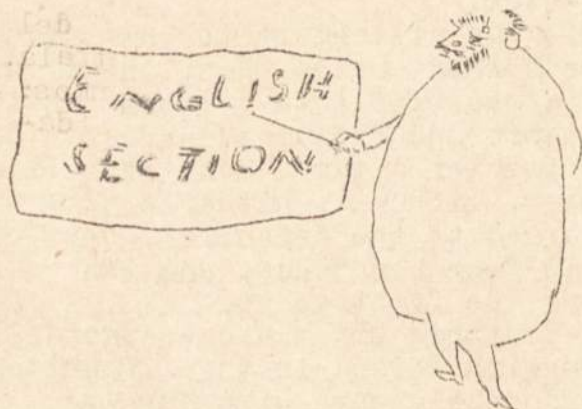
Jauniausioji kreditorė šiame laikotarpy yra GRAŽINA NORVYDAITĖ, 3 metų amžiaus, iš Busselton, W.A.

Paskola ir toliau gyvai plaukia ir pasiekė jau 81% visos numatytos sumos. Trūkumas £144. Tikimės, kad ir ši suma neilgai trukus bus jau gauta, kas mums būtinai reikalinga galutinam spaustuvės įrengimui.

<u>Juozas Uknevičius</u> , Bonegilla, Vic.	£ 1
<u>Adolfas Kalpokas</u> , Cootamundra, NSW.	" 2
<u>H. A. Purvinas</u> , Port Augusta, S.A.	" 1
<u>B. T. (auka)</u>	" 2
<u>"Šviesos" sambūris</u> , Melbourne, Vic.	" 2,5
<u>J. Kuncaitis</u> , Melbourne (dovana)	" 2
<u>Vyt. Palavikas</u> , Sunbary.	" 2
<u>Juozas Mozūras</u> , Treesville: "Tai ne paskola, o negražinti- na parama brangiam Jūsų sumanymui, nes aš esu dar stiprus skaityti lietuvišką knygą ir laikraštį, kuris gimęs tro- pikų palapinėje, svetimam kontinente".	" 4

<u>K. Vaičiūnas</u> , Scarborough	£ 2
<u>Henrikas Zuromskis</u> , Mornington Mills, W.A. (dovana)	" 2
<u>P. Balčaitis</u> , Canberra, ACT	" 1.10
<u>Simanas Povilaitis</u> , Adelaide, S.A.	" 2
<u>A. Kaspariūnas</u> , Adelaide, S.A. (auka)	" 1
<u>K. Mikolajūnas</u> , Melbourne, Vic.	" 2
<u>V. Melnikas</u> , Warragamba Dam, NSW	" 2
<u>Antanas Jokantas</u> , Sydney, NSW	" 2
<u>A. Kazakevičius</u> , Sydney, NSW	" 2
<u>S. Sabrinskas</u> , Yallourn, Vic.	" 1
<u>J. K.:</u> "Tegul manasis lašas užpildo Jūsų taure, sklidinai"	" 1
500.	" 1
<u>Vilh. Žitkevičius</u> , Western Camp, Vic.	" 2
<u>Marija Medeišienė</u> , Maldon	" 1
<u>K. Raznauskas</u> (auka)	" 1
<u>P. Žebrauskas</u> , Sth Melbourne, Vic.	" 1
<u>Izidorius Gestartas</u> , Maribyrnong, Vic. (auka)	" 3
<u>"Varpo" Sporto Klubas</u> , Melbourne, Vic.	" 5
<u>A. Staugaitytė</u> , Melbourne, Vic.	" 1
<u>L. Baltrūnas</u> , Melbourne, Vic.	" 1
<u>K. Miklius</u> , Melbourne, Vic.	" 1
<u>Julius Cvžas</u> (papildomai prie jau atsiųstų £10)	" 10
<u>Teodoras Surkevičius</u> , Railton, Tas. (auka)	" 1
<u>Povilas Niaura</u> , Railton, Tas. (auka)	" 2
<u>A. S.</u>	" 1
<u>J. Varškys</u> , Melbourne, Vic.	" 6
<u>A. V.</u>	" 1
<u>Alg Talačka</u> , Bonegilla, Vic.: "Išgijus nuosavą spaustuvę sveikinū ir linkiu, kad šviestum ir skelbtum pasauliui, jog Lietuva dar nemirus ir jos prisikeliu valanos arteja. Spauda - tautos gyvybės šaltinis"	" 1
<u>A. J.:</u> "Spausdintas žodis yra galingesnis ir už atominę bombą, o ypač jis svarbus mums, kovojantiems už Tėvų Žemės laisvę"	" 2
<u>Vyt. Žemkalnis</u> , Melbourne, Vic. (pakartotinai)	" 1
<u>Juozas Andziulis</u> , Broken Hill, NSW (auka)	" 1
<u>Mazeliene</u> , Adelaide, SA	" 1
<u>A. Rideris</u> , Hobart, Tas.	" 1

(Tąsą sekančiame AL numeryje)

 THE HISTORICAL BACK-
 GROUND OF LITHUANIA.

(Continued)

3. The Dynastic Union
 with Poland.

Incessant warfare with the Teutonic Order and the increasing pressure of the latter, forced the rulers of the Grand Duchy of Lithuania to

seek support in closer relations with the neighbour, the Kingdom of Poland. The Grand Duke Jogaila, son of Algirdas, married the Polish Queen Hedwig and accepted the Polish crown (1383), But when Vytautas became Grand duke of Lithuania, he broke off the dynastic union, thus reasserting Lithuania's complete independence. After the death of Vytautas, when quarrells arose among his heirs over the succession, the personal union with Poland was renewed and ended only with the last direct descendent of Jogaila, Sigismund August III.

During the period of personal union with Poland, the Grand Duchy of Lithuania was in actual fact an entirely independent state, with a government, laws, army and treasury of its own.

4. The Dual Lithuanian-Polish Commonwealth (1569-1791).

The Teutonic Order never recovered from its defeat at Tannenberg (1410). But in the East, on the banks of the River Moskva, a new power had arisen, which, from the beginning of the sixteenth century, was in a state perennial conflict with Lithuania and Poland. In the eyes of Muscovy, Lithuania had delayed the achievement of Russian national unity and had long barred her access to the Baltic and Black Seas. And this new power now set itself up as the guardian of the heritage and traditions of Byzantium. If Lithuania and Poland guarded Roman Catholicism and considered it their mission to propagate it and western culture in general among their Or-

thodox subjects (Catholic-Orthodox Union of 1596), Muscovy held herself in duty bound to spread the Orthodox faith as far westwards as was in her power.

It is a question whether it was attachment to the Orthodox religion or rather the desire for expansion which inspired Moscow's actions. Be it as may, armed conflicts between Lithuania and Moscow became inevitable and frequent. Muscovy succeeded the Teutonic Order as the hereditary enemy of Lithuania. As Muscovy grew in power, Lithuania, hitherto always on the offensive in the East, turned to the defensive. Her eastern territories began to slip from her hands, and the regions east of the Dnieper were the first to go.

Even as the wars with the Teutonic Order had brought Lithuania into a personal union with Poland in the fourteenth century, so the exhausting and costly wars with Muscovy in the sixteenth century, the increasing strength of the latter, and the fact that she menaced Lithuania and Poland equally, were the causes which led to a closer union of both States. In the great Lithuanian-Polish Diet convened in Lublin in 1569, an act setting up the parliamentary union of both States was passed. In forming this union with the Poles, the Lithuanians acted as "equals with equals, freemen with freemen". The two States were united by a common King, a common Senate and a common Diet. But each continued to have a distinct government, laws, army and treasury. The Union of Lublin created a dual Lithuanian-Polish State, without destroying Lithuania's independence.

Tendencies to a greater unity began to manifest after the first partition of the dual State (1772), when a common institution, the Commission of Education, was established. In 1776 a Permanent Council was formed, and in the period of 1778-1792 a Law Supervisory Commission was active. The Polish party strove hard to achieve a complete fusion of the two States but was strongly opposed by the Lithuanians. The Polish efforts found their expression in the Constitution adopted on May 3, 1791. This Constitution, however, called forth a strong reaction both in Lithuania and Poland (the Targowice Confederation) and was never implemented.

(To be continued)

EXPLANATIONS - PAAIŠKINIMAI

Pastaba: Žodžių tarimas skliausteliuose duodamas tik dėl orientacijos. Geriausia nežinomo žodžio tarimą klausti australų. Netaisyklingų veiksmaždžių duodamos trys pagrindinės formos: bendratis (to go), būtasis laikas (went) ir būtojo laiko dalvis (gone).

Dynastic - dinastinė
 incessant (insesent) - nesiliaujamas, nuolatinis
 warfare - karas
 increase - didėti, augti
 pressure (prešer) - spaudimas
 latter (leter) - pastarasis
 force - priversti, versti
 ruler (rule) - valdovas; taip pat: liniuotė
 Grand Duchy (grend dači) - didžioji kunigaikštija
 seek, sought, sought (syk, söt) - ieškoti
 support - parama
 closer - glaudesnis
 relation - ryšis, santykis
 neighbour (neibor) - kaimynas
 Kingdom - karalija
 married - vedęs
 accept - priimti
 crown - karūna
 become, became, become - tapti
 brake off, broke, broken - nutraukti
 thus - tuo būdu, šituo būdu
 reassert - vėl patvirtinti
 complete - visiškas, pilnas
 independence - nepriklausomybė
 death - mirtis
 quarell - ginčas
 arise, arose, arisen (eraiz, erouz, erizn) - kilti, iškilti
 heir (er) - paveldėtojas, įpėdinis
 succession (saksešen) - įpėdinystės teisė, paveldėjimas
 renew (rinju) - atnaujinti
 descendent - palikuonis, ainis
 in actual fact (in aktjuel fekt) - ištikrųjū
 entirely (intairly) - visiškai
 law (lō) - įstatymas

dual (djuel) - dvigubas, dvejopas
 recover - atsigauti
 defeat - nugalejimas
 bank - krantas
 power - jėga
 century (sentšery) - šimtmetis
 state (steit) - būklė, padėtis; valstybė
 perennial (perenjel) - amžinas
 delay - atidėti, nutęsti
 achievement (ečyvmint) - atlikimas
 bar - užsklēsti, uždaryti (priėjimą)
 access (eksis) - priėjimas
 set itself up as the guardian - pasiskelbė saugotoja
 heritage (heritidž) - paveldėjimas
 tradition - tradicija
 to guard - saugoti
 consider - laikyti (savo pareiga)
 propagate - propaguoti
 held herself in duty bound - laikė savo pareiga
 spread (spryd) - išplėsti
 faith (feit) - tikejimas
 westwards - į vakarus
 whether - kuris (iš dviejų)
 attachment (etečmint) - prisirišimas
 rather - greičiau, veikiau
 desire (dizair) - noras
 expansion - ekspansija
 inspire (inspair) - inspiruoti
 Be as it may - kaip ten bebūtų
 armed - ginkluotas
 conflict - konfliktas, susirėmimas
 frequent (frikvint) - dažnas
 hereditary - paveldimas, paveldus
 hitherto (hitertu) - iki šio laiko
 slip, slipt, slipt - slysti, (iš)slysti
 even - taip pat
 exhausting - alinantis, išsemiąs
 menace - grasyti, grūmoti
 cause (koz) - priežastis
 diet (daiit) - seimas
 convene (konvin) - susirinkti, sušaukti
 act - aktas, įstatymas

AUSTRALIJOS LIETUVIS

- 25 -

1950 m. rugpjūčio 21 d.

parliamentary (parlimenteri) - parlamentinis
 in forming - sudarydamas
 equal - lygus
 freemen - laisvas
 common - bendras
 distinct - skirtingas
 treasury (trežery) - finansai, išdas
 destroy -(distroj) - pažeisti
 tendency (tendinci) - tendencija
 manifest - aiškus, matomas, regimas
 partition - padalijimas
 strive, strove, striven (straiv, strouv, strivn) - stemgtis
 achieve - iškovoti,
 fusion (fūžen) - fūzija, susilieojimas
 adopt - priimti
 implemented - įgyvendintas, įvykdytas

WORLD WAR IN 1951.

World War III would start in Berlin in 1951 - that was one of several predictions made yesterday by the Indian sage and astrologer Sharma.

Sharma, who is president two occult societies in India and editor of the Indian astrological journals, was speaking at a press conference.

He predicted the Korean war would last another five months and be won by the United Nations.

The war in Indo-China would begin in November this year, Sharma prophesied, but after surprising initial gains, the Communists would be "swept out of existence".

By July, 1951, his predictions continued, Chinese Nationalist troops would have landed on the Chinese mainland and great battles would be raging there.

Sharma asserted Communist terrorists in Malaya would be wiped out in six months and that Singapore would not be bombed in the next war, which would last until 1953 and result in victory for the democracies. - AAP-Reuters.

EXPLANATIONS-PAAIŠKINIMAI.

World war - pasaulinis karas
 start - prasidėti, pradėti
 several - keletas
 prediction - spėjimas, pranašavimas
 sage (seidž) - išminčius
 astrologer - astrologas (žmogus, kuris ateitį spėja iš dangaus ženklų)
 president - pirmininkas, prezidentas
 occult (okalt) - mistiškas
 society - draugija
 predict - pranašauti, spėti
 last - tęstis, trukti
 win, won, won - laimėti
 prophesy (profisai) = pranašauti
 gain - laimejimas.
 surprising - stebetinas
 sweep, swept, swept - šluoti, nušluoti
 existence - ekzistencija, buvimas
 mainland - kontinentas
 rage - siauti, dūkti
 assert - tvirtinti
 wipe out (uap aut) - sunaikinti, sugriauti
 until - iki
 ... and result in victory - ir rezultate laimės...

CONFUSION AT COMINFORM TALKS REPORTED.

V i e n n a, August 13 - AAP.

A copy of the Hungarian underground publication "Magyar-Kommunista", received in Vienna, says that the recent Cominform talks in Carlsbad presided over by M. Vyshinsky broke up in confusion because Russia refused to begin "a shooting war" against Yugoslavia immediately.

The paper adds that representatives of Red satellites demanded definite dates for longpromised military actions against Yugoslavia, but M. Vyshynski refused to commit himself further than promising that the number of Russian troops supporting Hungarian, Rumanian and Bulgarian troops along the Yugoslav border would soon be increased.

(Expl. next page)

AUSTRALIJOJOS LIETUVIS - 27 - 1950 m. rugpjūčio 7 d.

Confusion (kenfjužen) - sukrikimas, nesutarimas
 talks - pasikalbėjimai, konferencija
 underground (andėrgraund) - pogrindžio, nelegalus
 publication - leidinys
 receive - gauti
 recent - neseniai buvęs
 preside over (prisaid over) - vadovauti, pirmininkauti
 break-up (breik up), broke, broken - bankrutuoti
 refuse - atsisakyti
 begin, began, begun - pradėti
 a shooting war - karštasis karas
 immediately - tuoj pat, nevilkinant
 representative - atstovas
 satellite - satelitas
 demande - klausti, reikalauti
 definite (definit) - apibrėžtas, tikras
 longpromised - senai žadetas
 to commit oneself - isipareigoti
 further - toliau, daugiau
 promising - pažadas
 the number - skaičius (čia: tam tikras skaičius...)
 support - paremti
 along - išilgai
 border - siena (valstybės)
 soon increased - tuojau padidintas

HAPPINESS...

"Anyone should be happy who is allowed the patience of his wife, the tolerance of his children, and the affection of waiters".

- Novelist Michael Arlen.

anyone - kiekvienas
 should be happy - turėtų būti laimingas
 allow (elau) - pripažinti
 patience (peišins) - kantrybė
 affection - kentėjimas
 waiter - patarnautojas, tarnas

H U M O U RHE COULD LEARN TO

"Your references are good," observed the merchant, "but can you write shorthand?"

"Yes, sir," answered the applicant

"Did you correspond in French and English?"

"Yes, sir."

"Are you familiar in double entry?"

"Yes, sir",

"Do you smoke or drink?"

"No, sir," was the reply; "but I could soon learn to".

Reference - rekomendacija

to observe - pastebėti

merchant (merçant) - prekybininkas, pirklys

shorthand - stenografija

to correspond (korespond) vesti korespondenciją

familiar with (femilje) - susipažinęs su

entry (entri) - įrašymas; double entry - dviguba buhalterija

to smoke - rūkyti

to drink - gerti

SOME SLIGHT ERROR.

Jack: "Is it true that Johnson has won £ 50 at Monte Carlo?"

Robert: "Yes, with a few exceptions in detail. It wasn't £50 but only 5 sh., it wasn't Monte Carlo but Brighton; and he didn't win them but lost them."

Some slight error - mažytė klaida

true - tiesa

to win, won, won - laimėti

a few - keletas

exception (eksepšen) - išimtis

in detail - detalėse, smulkmenose

to lose, lost, lost (lūz, lost) - pralaimėti, prarasti, netekti.

RUSIFIKACIJOS ORGANAS

Jau kelinti metai Vilniuje, greta "Tiesos", leidžiamas dienraštis "Sovietskaja Litva" rusų kalba, kaip Lietuvos komunistų partijos, aukščiausios tarybos ir ministerių kabineto organas. Laikraštis įkurdintas Komunarų gatvėje Nr. 3 ir turi savo didžiulę spaustuvę. Jį redaguoja A. I. Anuškin, drauge su kitais komunistais rusais. Iš jo skilčių labai gerai matosi dabartinis Lietuvos veidas.

PUOLA LIETUVIUS

"Sovietskaja Litva" Nr. 73 aprašo K. Fachrudinovo vargus, kuriuos jis patyręs Tauragėje, norėdamas nusipirkti keletą saldainių. Kai jis paprašė saldainių, pardavėjas atsakė: "duokite popieriaus, tai gausite saldainių, nes mes neturime į ką juos suvynioti". Saldainių negavo ne tik Fachrudinov, bet ir kiti pirkejai (taip pat neturejo popieriaus... Red.). Kada jis paprašė skundų knygos, pardavėja užsispyrusi tylejo. Tylejo ir kitos pardavėjos. Nerado krautuveje sąrašo, kuriame būtų surašytos pardavėjų pavardės. Pagaliau viena tarnautoja, sverusi duoną buvo be chalato, pasisakė esanti vedėja, tačiau ir ji nepasakė savo pavardės. Rusas nuėjo pasiskųsti Tauragės apskrities tiekimo įstaigai. Tačiau ir čia nieko nelaimėjo. Pagaliau Fachrudinov "atitinkamose įstaigose" išaiškines, kad kratuves Nr. 6 vedėja esanti Urbonaitytė, kuriai trūksta tiek partinio pasiruošimo, tiek gerų norų mandagiai elgtis.

Vargšas variagas!.. Ne partinio pasiruošimo vedėjai trūksta, bet p o p i e r i a u s, ir tai jis puikiai žino. O popieriaus trūksta dėl to, kad Lietuvą užplūdo variagai ir mongolai - anksčiau jo pakako. Bet apie tai jie visi tyli ir "nežino".

DŽIAUGIASI GELEŽĖLE RADE

Bolševikinė spauda niekada nepamiršta labai tiksliai sure-

AUSTRALIJOS LIETUVIS / - - - - - 1950 m. rugpjūčio 21 d.

gistruoti kad ir pačius nereikšmingiausius faktus, iš kurių būtų matyti, koks dabar geras gyvenimas Lietuvoje. Taip "Tėvynės Balso" 27 Nr. korespondencijoje iš Utenos skaitome "nepaprastą pranešimą": girdi, kolchozininkai jau gali išigyti žibalo ir ratams tepalo, o kolchozininkė Kucinskiene nusipirkusi netgi vaikų vežimėlį. Brigados vedėjas Gudauskas - dviratinis. Tikrai jau labai dideli dalykai, apie kuriuos verta pranešti Vokietijoje ir užjūryje gyvenantiems lietuviams...

T R U M P O S Ž I N I O S

+ Grįžusieji iš Klaipėdos pasakoja, kad šio karo metu buvo sugriauti, sudeginti ir visiškai sunaikinti didžiuliai Lietuvos sandėliai Klaipėdos uoste, kuriuos Lietuvos vyriausybė ten buvo pastačiusi.

Kitos Klaipėdos įmonės esančios tvarkomos ir administruojamos rusų ir tik mažą dalis lietuvių tautybės komunistų.

+ LTSR valstybiniame operos ir baleto teatre Vilniuje, Basanavičiaus gt.11, jau nemaža veikalų vaidinama nebe lietuviškai, o rusų kalba. Operos "Demonas", "Eugenijus Onieginas" ir kt. statomos tik rusų kalba. Kad priviliotų ir lietuvius - bilietai nupiginami.

+ "Sovietskaja Litva" praneša, kad Grežpelkių apylinkė Pikupėnų valsčiuje Pagėgių apskrityje esanti visų užmiršta (kokia laiminga!... Red.) Nei jaunimo nei šiaip jau gyventojų niekas nemoka "politgramatos". Kalta dėl to esanti lietuvė Stasė Ramanauskienė.

+ "Sovietskaja Litva" bendradarbis E. Gerasimov siūlo didžiausią Vilniaus miesto parką "Zagred" praplėsti, įjungiant į jį Gedimino pilies kalną. Ruso nuomone, pagrindinis įėjimas turėtų būti iš pilies aikštės.

+ Senoji Kauno turgavietė - "Žuvų rinka" - pertvarkyta, senieji prekybininkai išgąninti. Vietoje jų čia įruošta 30 valdiškų parduotuvių. Vis dėlto ir toliau čia klesti spekuliacija, kuriai bolševikų sistemoje, visko trūkstant, labai palanki dirva.

+ "Tremtis" skelbia, kad bolševikų okupacinė valdžia Lietuvoje išakiusi išgąbenti į Rusijos gilumą transatlantinių laivų Dariaus ir Girėno karstus. Šios deportacijos tikslas - išplėsti iš lietuvių tautos visa, kas jai brangu, kad nebūtų relikvijų, kurios primintų garbingą Lietuvos praeitį ir už jos laisvę, teises bei gerą vardą kovojusių vyrų.

L A I Š K A I R E D A K C I J A I.

ATVIRAS LAIŠKAS AUSTRALIJOS LIETUVIŲ DRAUGIJOS CENTRO VALDYBAI

Perskaite "Mūsų Pastogėje" Nr.79 Tamstų žinutę apie įsijungimą į Pasaulio Lietuvių Bendruomenę labai apgailėstavome, kad apie tai nepainformavote visų A.L.D. skyrių anksčiau. Kaip jau žinote VLIK'as paskyrė Adelaidės Skyriaus Valdybą Laikinoju Organizaciniu Komitetu ir atsiuntė smulkias instrukcijas. Kad A.L.D. Centro Valdyba veda kokią nors susirašinėjamą su VLIKu, skyriams ir net pačiam VLIKui tai nebuvo žinoma, kitaip jis nebūtų skyręs Adelaidės Skyriaus Valdybą Laikinoju Organizaciniu Komitetu. Be to, pats Tamstų paskelbtas pasivadimas "Australijos Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Krašto Valdyba neatitinka VLIKo instrukcijai Nr.3.

Nežiūrint į tai, tiek Adelaidės Skyriaus Valdyba (pagal VLIKą laikinasis Organizacinis Komitetas), tiek visi skyriai Australijos Lietuvių Draugijos norėtų aiškiai patirti iš Centro Valdybos, ar ji paskelbė apie skyrių persijungimą į P.L.B. turėdama potvarkį iš VLIKo ir VLIKo pavedimu, ar savarankiškai. Tai svarbu žinoti, kad išvengti dvilypiškumo, kuris susidarė Adelaidės Skyriaus Valdybą paskyrus laikinoju Organizaciniu Komitetu ir A.L.D. Centro Valdybai paskelbus atsišaukimą. Tą neaiškų dvilypiškumą turim pašalinti.

Šis atviras laiškas skelbiamas spaudoje todėl, kad Tamstos, kreipiantis mums į C.V-bą organizaciniais reikalais, į mūsų raštus patarėte: "... Tamstos turėjote žinoti ne iš pašalinių, o iš oficialaus šaltinio mūsų organe "M. Pastogė" skelbimo..." (raštas Nr.38 š.m.IV.10). Dėl įsijungimo į P.L.

AUSTRALIJOS LIETUVIS

- 32 -

1950 m. rugpjūčio 21 d.

B-nę Tamstos atsakėte, kad "... tuo reikalu susirišta su VLIKu ... susipažinus su P.L.B. nuostatais, visai nerandama reikalo skubėti..." (raštas Nr.84 š.m.VII.12 d.). Kaip konkrečiai A. L. D. Centro Valdyba išsiaiškino ir susirišo su VLIKu, matyti iš atsiųsto VLIKo rašto, kuri žemiau ir talpiname.

Reiškiame aukštą pagarbą

AUSTRALIJOS LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS
LAIKINASIS ORGANIZACINIS KOMITETAS

Sekretorius (pas.) K. Taparauskas

Pirmininkas (pas.) A. Rūkštelė

Šį laišką gauna: "Mūsų Pastogė", "Australijos Lietuvis" ir "Už-uovėja".

Australijos Lietuvių Draugijos
ADELAIDĖS SKYRIUI

Mielas Pirmininke,

Jūsų laišką, rašytą š.m. balandžio mėn. 20 d. gavau tik birželio mėn. pabaigoj. Ilgokai keliavo. Už jį labai dėkoju. Mano turimomis žiniomis Australijos Lietuvių Draugija įsijungė į P. L. B. 1949. XII. 30 d. Tačiau nieko neteko girdėti, ką ji po įsijungimo yra padariusi. Gaunu išpūdžio, kad entuziazmo nerodo. Gaila. Bet džiaugiuosi, kad Tamstos gyvai atsiliepiet į mano balsą ir pasiryžot stoti į to didelio ir Lietuvai naudingo darbo gretas. Gal Jūsų pavyzdys ir kitus išjudins. Prie šio laiško pridedu visa, ką esate prašę. Laikinuoju organizaciniu komitetu skiriu Jūsų skyriaus valdybą. Suprantama, tai galėjo padaryti pats centras. Bet kadangi Jūs pasirodėt vikresni už centrą, tad dėl to teko kiek iš paprastų vėžių iškrypti.

Kodėl taip ilgai turi užtrukti lietuvių surašinėjimas? Juk be rinkikų sąrašo negalima bus praveisti Krašto Tarybos rinkimų. Ar negalėtumėt tą surašinėjamą paskubinti? Ar surašinėjimas vedamas pagal LITarybos instrukciją Nr.1?

Dėkoju už sustiprinimą ryšių su LITaryba.

Į Jūsų visus paklausimus stengsiuosi visuomet atsakyti. Eltos Biuletėnį siuntinėsimė.

Tikėdamas Jūsų sambūrio asmenyje susilaukti gero bendradarbio kovoje už Lietuvos laisvę ir lietuvių išlaikymą, pasilieku

Jūsų (pas.) M. Krupavičius

1950. VII. 3 d.

Mykolas Krupavičius, (14b) Pfulingen b/Reutlingen, Goethestr. 16.
Allemagne- Zone Francaise.

"Australijos Lietuvio" p. Redaktoriui.

Gerb. p. Redaktoriau,

pasikeitus "Mūsų Pastogės" redaktoriams pasiunčiau naujajam "Mūsų Pastogės" redaktoriui p. Veteikiui "ATVIRĄ LAIŠKĄ A. L. D-jos CENTRO VALDYBAI", prašydamas patalpinti jį artimiausiame "M.P-gės" numeryje. Laiško turinys sekantis:

"ATVIRAS LAIŠKAS A.L.D. CENTRO VALDYBAI.

Iš paskutinio "Mūsų Pastogės" numerio paaikškėjo, kad ligšiolinis redaktorius p. Žukauskas "p a s i t r a u k ė" iš redaktoriaus pareigų.

Kadangi rašančiajam yra žinoma, jog p. Žukauskas buvo a t - s t a t y t a s (C.V-bos raštas p. Žukauskui), vadinasi "M. P-gėje" paskelbtas "pasitraukimas" neatitinka tikrovei.

Galiausiai ir naujojo redaktoriaus p. Veteikio sakiny s "M. P-gėje" Nr.77, psl.4, kad

"ne naujojo redaktoriaus pareiga žinoti ir aiškinti ^{tas} priežastis, kurios sudarė dabartinę padėtį..." (mano pabr. V.R.) duoda pagrindo visokiausiai spekuliacijai. Mano supratimu, mūsų lietuviškoji visuomenė Australijoje būtų užinteresuota ir lauk- tų atatinamo C.V-bos pareiškimo šiuo reikalu, lygiai to pa- ties tikisi ir prašo C. V-bos šias eilutes rašantysis.

Su lietuviškais sveikinimais

Vyt. R i m a s "

Ponas Veteikis, kaip samdomas C. V-bos redaktorius, kaip jis pats man rašo, atsiklausė C. V-bos, ar ji sutinkanti dėti šį laišką į "Mūsų Pastogę". A.L.D. Centro Valdyba ant mano atviro laiško, anot p. Veteikio, uždeėjusi tokią rezoliuciją:

"Prašau pranešti p. Rimui, kad C. V-ba neranda reikalo aiškintis p. Rimui ir spausdinti visuomenę kiršinanti laišką".

Savo atvirame laiške C. V-bai neižiūriu jokio visuomenės kiršinimo, priešingai, norėčiau šiek tiek grynų oro į tvankią A.L.D-jos veiklos atmosferą. Siųsdamas jį turėjau galvoje sveikos demokratijos bendruomenėje ir laisvos spaudos principus. Pa- sirodo neturime nei vieno nei kito. Iš vienos pusės cenzūra, iš kitos pusės faktų klastojimas klaidina mūsų lietuvišką bendruomenę ir dažo mūsų spaudą tokiais dažais, kurie sukelia nemalonius netolimos praeities prisiminimus.

Tikėdamas, p. Redaktoriau, Tamstą dar tebetikint mūsų lietuviškos spaudos garbe bei laisve prašau patalpinti tai "Aust- ralijos Lietuvyje".

Linkėdamas Tamstai sėkmės ir reikšdamas pagarbą V. Rimas.

STEIGIAMAS AUKŠTŲJŲ MOKSLŲ INSTITUTAS

L.K.F. AUSTRALIJOS VALDYBA 1950 metų rugpjūčio 6 d. posėdyje, jos pirmininkui pasiūlius, padarė sekantį svarbų nutarimą:

I. Įsteigti Aukštųjų Mokslų Institutą ir pavadinti jį Karaliaus MINDAUGO vardu.

II. Pravesti visoje Australijoje gyvenančių lietuvių profesionalų registraciją.

+ +

I. KARALIAUS MINDAUGO AUKŠTŲJŲ MOKSLŲ INSTITUTAS steigiamas tikslu ugdyti lietuvių mokslą, meną, literatūrą ir kultūrą, palaikyti, gilinti ir stiprinti lietuvių tremtinių moralinį, intelektualinį, švietimo, kultūrinį ir profesinį lygį, padėti mūsų tautiečiams, itin jaunimui, pažinti Tėvynės istoriją, pamilti ją ir pasiruošti sąmoningai ateičiai laisvoje Lietuvoje, o taip pat kelti bendrojo išsilavinimo ir kultūros lygį savųjų tarpe.

Aukštųjų Mokslų Institutas siekia organizuoti ir derinti lietuvių švietimą, auklėjimą, kultūrinimą ir mokslinimą visoje Australijoje. Instituto būstinė yra Melbourne, Vic., o jo centrinė vadovybė bus paskirta vėliau; Instituto skyriai pagal reikalą bus steigiami kur yra didesni lietuvių susibūrimai (Sydney, Adelaide, Brisbane, Perth, Hobart, Geelong ir kt)

Bendrais bruožais Institutas veiks organizuotas pagal sekancius skyrius arba kolegijas:

1. Lietuvos Istorija ir Tėvynės pažinimas. Čia būtų apimama Lietuvos bendroji istorija, religijos ir kultūros istorija, lietuvių Tautos atgimimas ir jos kančios ir kryžiaus keliai, Lietuvos geografija, gamta ir kiti šiam skyriui artimieji dalykai.

2. Religija, filosofija ir pedagogika. Religija, jos istorija, dogmos, krikščionybės įvedimas Lietuvoje, religinis jaunomenės auklėjimas; filosofija, kultūros filosofija, socialinė filosofija, filosofijos istorija, valstybės filosofija, bendroji ir specialinė pedagogika ir atimi šiai sričiai dalykai sudarys šios kolegijos užduotį.

3. Teisė, ekonomika, administracija ir politika. Paskirtis šio skyriaus yra mokytis ir aiškinti moderniosios valstybės teisinius, ekonominius, socialinius ir administracinius pagrindus ir valstybės organizaciją ir ruošti sėkmingam nepriklausomos Lietuvos atstatymui. Politinis išmokslinimas ir auklėjimas demokratinės dvasios ir santvarkos yra svarbus uždavinys tremtyje, čia taip pat išeitinamas kursas apie Australijos demokratiją ir šio krašto politinę ir konstitucinę or-

ganizaciją.

4. Jaunimo auklėjimas ir sportas. Pagrindinis šios kolegijos uždavinys yra nuolatinės švietimo įstaigos-lietuviškosios mokyklos ir specialūs kursai jaunimui ir tinkamas jo lenkimas laisvalaikio praleidime ir sportinių pasireiškimų srityje. Lietuviškasai švietimas turi būti derinamas ir skatinamas, bei jo organizavimas pagelbimas bendrai veikiant su kitais mūsų tremties organizaciniais vienetais ir spauda.

5. Menas, muzika, literatūra. Čia numatoma apimti lietuviškasai menas, muzika, daina, literatūra ir šokiai. Ši sritis yra plati ir reikalinga tolimesnio apibrėžimo, rimtai imtinasi pažinti Australijos menas, muzika, literatūra, dailė, o taip pat svarbesnieji pasauliniai meno, muzikos ir literatūros kūriniai.

6. Australija ir jos pažinimas. Naudinga yra pažinti kraštą, kur mes gyvename, jo žmones, valstybinę santvarką, to krašto praeitis ir dabartinė būklė, valdžia, savivaldybės, ekonominė ir socialinė santvarką, darbdavių organizacija ir darbininkų unijos, socialinė ir sveikatos globa, taip pat ekonominiai galimumai ir kūrimasis ateivių.

7. Socialiniai mokslai ir kultūra. Pats vardas sako apie turinį, kuris numatomas šiai kolegijai veikti.

8. Kalbų mokslai. Lietuvių kalba kaip pagrindinė ir anglų bei prancūzų kalbos, kaip naudingos kiekvienam apsišvietusiam lietuviui.

LIETUVIŲ PROFESIONALŲ REGISTRACIJA

Kultūriniam darbui ir tiksliai mūsų intelektualinių ir profesinių jėgų organizacijai ir jų panaudojimui reikalinga yra turėti gan tiksli lietuvių profesionalų registracija. Jau pats laikas yra pradėti šis surašinėjimo darbas visų lietuvių vyrų ir moterų profesionalų ir mokytojų bei mokslininkų. Mes turime Australijoje visokių profesijų asmenų, bet nežinome nei kas jie tokie, nei kur gyvena nei kuo dabar užimti. Todėl Lietuvių Kultūros Fondo Australijos Valdybos nutarimas surašyti visus lietuvius profesionalus yra sveikintinas ir greit vykintinas reikalas.

Mes turime savųjų gydytojų, dantų gydytojų, inžinierių, technikų, advokatų, juristų, ekonomistų, pedagogų, profesorių, kunigų, agronomų, chemikų, valdininkų, karininkų ir daug kitokių specialybių asmenų, kurie gali būt ir nori būt naudingi

savo prisidėjimu mūsų bendruomenei, bet būdami neorganizuoti ir nesurašyti yra sunku sutikti ir pritraukti prie bendrojo darbo. Itin dabar, kada bus pradėtas Aukštųjų Mokslų Instituto veikimas.

Todėl LKF prašo visus profesionalus pranešti jam adresu: Miss D. Bortkevičiūtė, 116 Beaconsfield Parade, ALBERT PARK, S. C.6, Vic. apie save - vardas pavardė, gimimo data, profesija, mokslo laipsnis, profesinis patyrimas Lietuvoje ir užsienyje, mokamos kalbos, baigtoji mokykla ir kur bei kada; šeimyninė padėtis ir gyvenamoji vieta - tikslus adresas.

LKF AUSTRALIJOS VALDYBA

VYTIS - PIETŲ AUSTRALIJOS KREPŠINIO MEISTERIS

Rugpjūčio 10 d. Lietuvių Sporto Klubo "Vyties" krepšininkai žaidė pusiaufinalines rungtynes su O.B.J. ir laimėjo 53:31 (24:12). Rugpjūčio 17 d. žaidė finalines rungtynes su praeitų metų meisteriu "Kingston" ir laimėjo 55:31 (24:11). Tuo būdu "Vyties" krepšininkai garbingai išsikovojo Pietų Australijos 1950 metų meisterio vardą. Štai jie: Urnevičius Stasys (kap), Ignatavičius Algimantas, Pyragius Eugenijus, Gurskis Virgilijus, Jaciunskis Kęstutis, Bročėnka K., Čiplys Modestas ir Šekas Algirdas.

Baigus varžybas komandos kapitoniui buvo įteiktas skydas-per-einamoji dovana, kurią įteikė Pietų Australijos Krepšinio Sąjungos Vykdomojo Komiteto Pirmininkas Mr. Vern Thomas. Kap. Urnevičius, priimdamas dovaną, pasakė: "Mes esame laimingi, kad po sunkaus darbo galime žaisti krepšinį ir čia jaučiamės kaip lygūs tarp lygiųjų. Dėkoju Krepšinio Sąjungai, o ypač p.p. Vern Thomas ir Franke Angove, kurie sudarė mums sąlygas žaisti ir treniruotis".

Po to maža lietuvaitė iš publikos įteikė kap. Urnevičiui gėlių puokštę, perrištą tautiškom spalvom. Komandą pasveikino "Vyties" klubo Pirmininkas J. Kalvaitis, Fizinio Auklėjimo ir Sporto Igaliotinis Pietų Australijai J. Riauba, ALD Adelaidės Skyr. V-bos Pirmininkas Ant. Rūkštelė ir daug kitų tautiečių.

Didžiausias Pietų Australijos dienraštis "The Advertiser", komentuodamas rungtynes, labai aukštai įvertino "Vyties" žaidėjus.

Garbė Jums, vytičiai, kad laimėjote ir parodėte, jog lietuviai krepšininkai gali būti meisteriu ne tik Europoje, bet ir tolimoje Australijoje!

JuRa

KORĖJOS FRONTE

Padėtis Korėjos fronte per dvi pastarąsias savaites nedaug pakitejo. Nors amerikiečiai ir ne visiškai ištesėjo savo žodį, kad Nektongo upė yra paskutinė pasitraukimo linija, nes raudonieji daugelį vietų upę perėjo ir sudarė stiprius prietilčius rytiniame upės krante. Ypačiai kritiška padėtis yra prie Taegu, kur raudonieji puola labai stipriomis jėgomis. Paskutinėmis žiniomis,

Amerikos armija, stipriai remiama tankų ir aviacijos, šiame sektoriuje labai sumušė raudonuosius ir kai kur suvarė į upę. Kaip karo korespondentai praneša, upė buvusi raudona nuo kraujo. Tačiau raudonieji jau priėjo gana arti prie miesto, nes artilerijos sviediniai jau krenta pačiame mieste.

Šis amerikiečių laimejimas prie Taegu yra laikomas pačiu didžiausiu nuo pat karo pradžios Korėjoje.

Pietų Korėjos vyriausybė jau išsikele iš Taegu į Fusaną. Pasiliko tik tos įstaigos, kurios tiesioginiai turi ryšį su karu. Išsikėlė ir užsienio misijos bei atstovybės.

Kaip patyrė Amerikos armijos generalinis štabas, raudonieji paimtus į nelaisvę Amerikos karius sušaudė, prieš tai, kaip mums jau gerai žinoma, panaudoję visas "kultūringiausias" priemones liežuviams, akims išlupinėti bei "pašildę" padus elektrinėmis mašinėlėmis. Dėl to Amerikos karo vadovybė griežtai perspėjo kariuomenę, kad į nelaisvę jokiu būdu nepasiduotų.

Vienas raudonųjų karininkas, kuris buvo davęs įsakymą sušaudyti 30 amerikiečių belaisvių, pats pateko amerikiečiams į nelaisvę.

Šiaurės fronto ruože, rytiniame pakrašty, amerikiečiai atidavė raudoniesiems Yongdoką ir svarbų Pohango uostą. Netekimas Pohango uosto yra didelis nuostolis, nes tai antras savo didumu uostas po Fusan.

Žuvusiųjų mūsų lauke raudonųjų tarpe rasta karių su kiniečių uniformomis, gi iš dokumentų matyti, kad jie atvykę iš Man-

džiūrijos. Taigi, raudonųjų tarpe jau yra karių ne tik iš Korėjos.

Pietinėje fronto dalyje, prie Masan, amerikiečiai buvo atstūmę raudonuosius iki Činju, patys gavo vėl pasitraukti net 30 mylių. Masan yra tiesioginiame pavojuje, o nuo jo nepertoliausia ir Fusan, kuri užėmus Amerikos armija būtų atkirstamo jūrų tiekimo ir jos padėtis taptų kritiška.

Kaip pranešama iš oficialių šaltinių, Amerika jau iškėlė Korėjoje 40.000 kariuomenės. Turint galvoje jų puikų apginklavimą, atrodo, galėtų sulaikyti raudonųjų veržimąsi priekin, nors santykis raudonųjų naudai vis dar yra 3 prieš 1.

Gen. McArthur pasiuntė UN Saugumo Tarybai pagalbos šauksmo pranešimą, kuriuo prašo visus UN narius skubėti su pagalba kiek tik galima greičiau. Mat, pažadėt pagalbą daug kas pažadėjo, bet niekas nesiskubina jos siųsti, verbuoja savanorius, o tokių pusgalvių nedaug teatsiranda... Apibūdinamas karo operacijas McArthur sako, kad mūšiai įgauna patį žiauriausią, laukinį charakterį.

Daug tačiau aplinkybių yra mums neaiškios. Kodėl, pav., Amerika negalinti atsiųsti dar bent 500 lėktuvų, tuo tarpu kaip dabar pranešimuose minima 50-99 supertvirtovių ir keli desėtkai lengvųjų lėktuvų? Juk aviacija daug galėtų padėti žemyno jėgoms. Nėra abejonės, kad Amerika turinti ne vieną tūkstantį lėktuvų. Galimas dalykas, kad priežastis slepias kur nors užkulisiuose, o fronte tik žaidžiama ir manievruojama.

KORĖJOS PROBLEMAS IŠSPRENDIMAS.

Žinomas amerikiečių žurnalistas Walter Lipmann, kuriam paprastai prieinami tiesioginiai informacijų šaltiniai, rašo, kad UN'o (Sąjunginių Tautų) karinės akcijos tikslas Korėjoje nėra tik atstūmti raudonuosius iki 38 paralelės ir vėl palikti tokią pat padėtį, kokia ji buvusi iki karo pradžios. Tai nebūtų joks problemos galutinas išsprendimas, nes praslinkus kuriam laikui pasikartotų ta pati istorija. UN'o karinės akcijos tikslas yra suvienyti visą Korėją, demokratiniu būdu išrinkti autoritetinę parlamentą ir sudaryti vyriausybę, ir Korėją, kaip suvereninę valstybę, tapti UN'o nariu su visomis prievolėmis ir teisėmis, išplaukiančiomis iš UN'o statuto.

W. Lipmann sako, kad tik tokiu būdu išsprendus šią problemą Amerika ir kitos UN'o tautos galėtų atitraukti savo armijas. "Mes, tiesą sakant, turime daug svarbesnių problemų kitur, ir neturime jokio reikalo saugoti kurios nors Azijos valstybės nepriklausomybę, pririšdami 3-4 amerikiečių armijos divizijas".

W. Lipmann kategoriškai paneigia Sovietų ir iš kitų panašių šaltinių varomą propagandą, esą JAV-bių tikslas išlaikyti Korėjoje karines bazes prieš SSSR.

RAUDONOJI ARMIJA JUDA I TIBETO PASIENI.

Kinijos komunistų armija apie 800.000 kariuomenės, juda Tibeto pasienio link. Manoma, kad ši armija ne Tibetą mano pulsti, bet Indiją, kuri, anot komunistų, yra visiškai pribrendusi revoliucijai, ką galima pastebėti ir iš Indijos vyriausybės laikysenos Kinijos ir Korėjos konflikto atžvilgiais.

J.A. VALSTYBĖS IMASI SAUGUMO PRIEMONIŲ.

Prezidentas Trumanas pasirašė taip vadinamą "Trojos Arklio" įstatymą, pagal kurį vyriausybei suteikiama teisė tikrinti kiekvieną atplaukiantį į JAV uostus svetimą laivą, kad jis neatgabentų atominių bombų. Įstatymas taip pat duoda teisę pašalinti įtariamus asmenis iš uostų ribų.

Senatas priėmė įstatymą, pagal kurį baudžiama mirties bausme ar iki 30 metų kalėjimo už šnipinėjimą ir sabotažą.

Priimtas taip pat įstatymas, pagal kurį kiekvienas svetimšalis, neišskiriant ir diplomatinio korpuso narių, gali būti išvytas iš JAV-bių, jei jo buvimas grėsia JAV saugumui.

Prezidentui Trumanui suteikta teisė kontroliuoti prekių kainas ir nustatinti atlyginimus.

Apskritai, Amerika skubiai pereina į karo štovio padėtį, ir Prez. Trumanui suteikiamos diktatoriškos teisės.

ŠAUKIAMA NEPAPRASTA PARLAMENTO SESIJA

Anglijos vyriausybė nutarė sušaukti rugsėjo 12 d. nepaprastą Parlamento sesiją. Sesija šaukiama ryšy su greitai blogejancia pasauline situacija.

Opozicijos vadai reikalavo, kad Parlamentas būtų sušauktas dar greičiau, bet vyriausybė nusprendė laikytis savo nusistatymo ir Parlamentą šaukti rugsėjo 12 dieną.

Numatoma diskutuoti gynybos problemas.

JAV RŪPINASI VILNŲ ATSARGOMIS.

JAV karo reikmenų tiekimo įstaigos rūpinasi nupirkti kuone visą pasaulinę vilnų produkciją, kuri reikalinga karo uniformoms gaminti. Norima turėti vilnų atsargą iki 130 mil. svarų vertės.

Ryšy su tuo vilnų kaina pasaulinėje rinkoje pradėjo kilti. Bijomasi, kad supirkinėjimą gali pradėti Sovietų Sąjunga, pa-

siūlydama net aukštesnes kainas.

SIAMAS SIUNČIA 4000 KARIUOMENĖS.

Siamo vyriausybė pasiūlė Jungtinėms Tautoms 4000 kariuomenės į Korėją. Pasiūlymas priimtas. Daromi skubūs pasirengimai šią kariuomenę pergabenti į Korėjos frontą.

VALOSI NUO KOMUNISTŲ

Du tūkstančiai komunistų ir jų simpatikų atleidžiami iš jėgos tiekimo įmonių Japonijoje, kad išvengtų galimo sabotazo veiksmų. Ryšy su tuo jau įvyko eilė sabotazo aktų. Valymas komunistų iš laikraščių leidyklų, žinių agentūrų ir radio tarnybų eina pilnu tempu.

Iš Ankaros pranešama, kad visiems komunistams Turkijoje atimam pilietybė.

Teisingumo ministeris šia proga pareiškė, kad nors komunistų pavojaus negalima visiškai pašalinti, bet "mes turime imtis visų priemonių jo pavojui sumažinti."

Vakarų Vokietijoje uždaryti trys komunistų laikraščiai ir svarstomas klausimas, kokių priemonių reikia imtis, kad komunistų pavojų taip pat sumažinti.

CHURCHILL ISPĖJA

Buęs Anglijos ministeris pirmininkas W. Churchill reikalauja tuoj pat sukurti vieningą Europos armiją ir veikti pilname kontakte su J.A.Valstybėmis ir Kanada.

"Nė vienos dienos negalime gaišti", pareiškė Churchill Europos Tautų Tarybos posėdyje Strasboure.

Toliau Churchill pareiškė, kad panaudojimas atominių bombų sukrestų Sovietų režimo pagrindus ir "įgalintų didžiosios Rusijos liaudį išsivaduoti iš priespaudos tiranijos, daug žiauresnės, negu caro."

Churchill pasiūlė, kad Prancūzija ir Anglija tuoj pat sudarytų stiprias karo jėgas Europos kontinente, galinčias gintis nuo užpuolimo. Churchill'io nuomone, pavojus yra toks didelis, kad negalima gaišti nė valandėlės.

Reikia manyti, kad šio prityrusio politiko žodžiai paremti jo turimomis tiksliomis informacijomis apie greit grėsiantį pavojų iš Sov. Rusijos.

Paskutinėmis žiniomis, Europos Tautų Taryba Churchill'io pasiūlymą priėmė ir nutarė tuoj pat paskirti Europos gynybos ministerį, kuris, kaip manoma, bus prancūzas.

AUSTRALIJOS LIETUVIS - 41 - 1950 m. rugpjūčio 21 d.

LIETUVIAI - ELEKTROINSTALIATORIAI, autorizuoti Pietų Australijos Elektros Tresto, atlieka namų apšvietimo ir mašinų instaliavimo darbus prieinamomis kainomis.

Su užsakymais kreiptis asmeniškai arba laiškais pas Skeirį ir Šerelį, 266 Currie St., Adelaide.

Vyr. Fizinio Auklėjimo ir Sporto Komiteto vardu dėkoju pp. Urnevičiams, Zakienei, Alf. Remeikiui ir J. Pyragiui už nuoširdų rūpinimąsi krepšininkais prieš pusiau-finalines ir finalines varžybas, o taip pat dėkoju visiems tautiečiams, kurie parėmė krepšininkus materialiai ir moraliai ir tuo palengvino jų laimejimą.

Inž. J. Riauba

Vyr. Fiz. Aukl. ir Sporto Igaliotinis
Pietų Australijai

Pr im o k ė j i m a i po €1 už LIETUVIŲ KALBOS VADOVĄ gauti iš šių asmenų:

1. A. Šerelis,	20. V. Stabingis	39. P. Vaičius
2. K. Šaulys,	21. L. Jančiauskas	40. N. Butkūnas
3. Pranas Satkus	22. Alg. Šimkūnas	41. A. Šurna
4. Ona Bagušauskaitė	23. Vyt. Palavikas	42. V. Samulis
5. Juozas Šilainis	24. Vl. Šablevičius	43. J. Kairiūkštienė
6. A. Grigaliūnas	25. Adolf. Kalpokas	44. J. Motiejūnas
7. Vyt. Pažereckas	26. Sim. Jokūbaitis	45. Juoz. Rimas
8. Aleks. Kantvilas	27. J. Mozūras	46. A. Munčelis
9. B. Kaminskas	28. Pov. Lukošiušas	47. B. N.
10. Martynas Janulis	29. Sim. Povilaitis	48. P. Gasiūnas
11. J. Grabauskas	30. Alf. Gričius	49. Vacl. Šimkus
12. L. Pilipavičius	31. Pijus Vaičaitis	50. Vl. Morkys
13. Juozas Varnas	32. P. Grudziuskas	51. Č. Zamoiskis
14. Pov. Baltutis	33. V. Melnikas	52. Kun. Kemežis
15. Jonas Bardauskas	34. S. Šabrinskas	53. S. Adomaitis
16. Juozas Čėsna	35. J. Karitonas	54. J. Sirutis
17. Jonas Makarovas	36. M. Medeišienė	55. P. Baltrulionis
18. Ver. Stasytienė	37. Ant. Mickus	56. A. Prašmutas
19. Alg. Palacka	38. P. Valonis	57. G. Šemiene

Tąsą sekančiame numeryje. Apie pastebėtus netikslumus prašome tuoj pat pranešti AL Redakcijai.

 BUV. "LIETUVIO" PRENUMERATORIAMS

Kuone visi "Lietuvio" prenumeratoriai Australijoje (įskaitant ir mus pačius) arba visai laikraščio negavo už pastaruosius 3 mėnesius, arba gavo vos vieną kitą numerį.

Išaiškinus to priežastis paaiškėjo, kad laikraštis, dėl "Lietuvio" administratoriaus nesažiningumo arba visai nebuvo išsiųstas arba išsiųstas tik vienas kitas numeris (skirtus pinigų pašto ženklams administratorius pasisavindavo, o adresus išmesdavo).

AL Redakcija, kuri atstovavo "Lietuvi" Australijoje, visus užsakymus yra laiku išsiuntusi ir atsiskaičiusi.

Šis reikalas dar aiškinamasi su buv. "Lietuvio" red.-leid. p. Meškausku, tačiau kol kas sunku su juo susisiekti, nes jis yra pakelėmuisi į J.A. V-bes.

AL Administracija

D Ē M E S I O !

D Ē M E S I O !

Rugsėjo mėn. 4 d. 20 v.15 min. Adelaidės Miesto Savivaldybės Rūmų didžiojoje salėje bus duodamas žinomo latvio

B a r i t o n o

EDGARS PETREVICIS

C O N C E R T A S

Išpildoma originaliose kalbose.

Programoje: J. Vitolis, A. Kalnins, W. James, R. Strauss, Fr. Liszt, R. Wagners, Ch. Gluck, P. Tschaikovsky, G. Rossini ir kiti.

Bilietai bus parduodami pas:

CAWTHORNE'S MUSICAL SHOP, RUNDELL St., City.

D Ē M E S I O ! "Tempo" Statybos Sąjungininkai ieško mūrinių, moka geriausią atlyginimą.

Informacijas gauti pas E. Erkens, 5 Henry St., Plympton, S. A.

"TEMPO"

Be paskelbtų "AL" Nr.15 psl.41 liet.muzikos kūrinių gaidų, ten pat galima gauti

J. Gaubo DUL-DUL DŪDELĖ, mišr. chorui 1/0
 Užsakymus siųsti "Australijos Lietuviui".

AUSTRALIJOS LIETUVIS - 43 - 1950 m. rugpjūčio 21 d.

PIRMAS LIETUVIŲ RELIGINĖS MUZIKOS
K O N C E R T A S A D E L A I D Ė J E

Š.m. rugsėjo 8 d. Katedroje, Wakefield St., įvyks pirmas
lietuvų religinės muzikos koncertas.

Programoje dalyvauja:

Solistai:

G. VASILIAUSKIENĖ (Sopranas)

Pr.MATIUKAS (smuikas)

James GOVENLOCK + Katedros vargoninkas (vargonai)

Ch o r a i:

Mišrus choras

Vyrų choras, diriguojami

Muziko V. ŠIMKAUS.

Koncerto programoje lietuvių ir kitų kompozitorių kūriniai,
kaip tai: Bach'o, Beethoven'o, Wagner'io ir kitų.

Koncerto pradžia 8 v.15 min. (20 v.15 min.) vakaro.

Į Ė J I M A S N E A P M O K A M A S

Choro Vadovybė.

VIKTORIJOS LIETUVIAMS ŽINOTINA

Tik tiems apsidraudusiems mano Co.M.L.C. duoda paskolą, ku-
rie statosi namus šiose vietose: Melbourne (nuo Frankston
iki Rosam), Litydale, Croydon, Belgrave, Ararat, Bairns-
dale, Ballarat, Benalla, Bendigo, Castlemaine, Colac, Ge-
elong, Hamilton, Horsham, Maffra, Maryborough, Mildura, Moe,
Morwell, Portland, Red Cliffs, Sale, Sheppartoro, Torang,
Traralgon, Wangaratta, Warragul, Warnombool ir Wodonga.

Group insp. Jablonskis

M.L.C. 305 Collins St., Melbourne.

Paieškau P E T R O N O R K A I Č I O, paskutiniu laiku gy-
venusio Vokietijoje, Hanau DP stovykloje, U.S. Zone. Žinantie-
ji prašomi rašyti šiuo adresu: Gediminas NORKAITIS,

Claverton Station

Claverton Siding S.W.Line, Q-ld

KAS SKAITO RAŠO - "AUSTRALIJOS LIETUVIŲ" IŠSIRAŠO, O IR SPAUS-
TUVĖS KŪRIMĄ PAREMIA PASKOLOS SVARU !

AUSTRALIJOS LIETUVIS - 44 - 1950 m rugpjūčio 21 d.

LIETUVIŲ SKULPTORIŲ DĖMESIUI

ALD Adelaidės Skyrius nutarė nukaldinti medalių lietuvių kolonijos Australijoje įsteigimui atminti.

Medalio projektui pagaminti skelbiamas slaptas konkursas. Konkurse gali dalyvauti visi Australijoje gyvenę lietuviai skulptoriai.

Medalis bus maždaug 1¼" skersmens ir 1/8" storio. Viena medalio pusė turi pavaizduoti lietuvišką išėiviją Australijoje. Šioje pusėje turi būti įrašas anglų kalba - Lithuanians in Australia - ir kuri nors Australijos emblema.

Antroje pusėje turi būti atvaizduota kuri nors mūsų tautos emblema ir įrašas "Lietuva Tėvynė mūsų". Bet kurioje medalio pusėje turi būt palikta vietos įgraviruoti savininko pavardei ir išlipimo Australijoje datai.

Medalio projektas turi būti patiektas bareljefinis gipse 35 cm diametro, abi pusės atskiruose gabaluose.

Projektas su slapyvarde (autorius pavarde atskirame uždarytame voke) turi būt atsiųsta iki š.m.lapkričio 16 d. šiuo adresu: Mr. C. Petrikas, 7 Esmond St., Hyde Park, Adelaide, SA

Medalio konkursui jury komisijos sąstatas bus paskelbtas vėliau.

Už priimtą projektą ALD Adelaidės Skyriaus Valdyba skiria medalio autoriui £20 honorarą.

ALD ADELAIIDĖS SKYRIAUS
VALDYBA

+++++
+ S K L Y P A I #
+ N A M A I #
+ Ū K I A I IR V E R S L O Į M O N Ė S #
Prieinamiausios kainos + Lengvos išsimokėjimo sąlygos #
Jums tarpininkauja ir padeda #
+NEW - AUSTRALIAN S E R V I C E+ #
V. R I M A S #
dipl. prek., Licensed Real-Estate Salesman #
100 Bnelong Rd., Cremorne, S y d n e y / N.S.W. Tel.XY 1979 #
+++++

DIDŽIAUSIUS NUOŠIMČIUS DUODA PASKOLINTAS S V A R A S LIETUVIŠKAI SPAUSTUVEI KURTI - JIS YRA LIETUVIŠKOS KULTŪROS R M S-TIS!

Jau turime

LIETUVIŲ KALBOS VADOVA

Jūsų bendradarbio Vokietijoje rankose jau pirmasis Lietuvių Kalbos Vadovo egzemplioris. Tai didžiulė Prof. Pr. Skardžiaus, kalbininkų St. Barzduko ir J. M. Laurinaičio paruošta knyga - 606 psl., 15,3 x 21 cm formato.

Jau iš viršaus patraukia skaitytoją gražus drobės irišimas su jame atspausdintomis aukso raidėmis. Verčiame toliau: veikalas skirtas didiesiems lietuvių kalbininkams - Prof. Jonui Jablonskiui ir Prof. Kazimierui Būgai. 7 - 11 psl. turinys lietuvių ir anglų kalbomis. 12 - 18 psl.: Pr. Skardžiaus redakcijos žodis. Pirmoji knygos dalis - paaiškinimai, kalbos, tarties, gramatikos ir kiti dalykai užima viso 156 psl. Kita, antroji knygos dalis - 159 - 604 psl. tenka kirčiuotam lietuvių kalbos žodynui, kuriame kiekvienas žodis dar atitinkamu būdu paaiškintas. Visa žodyno medžiaga apima apie 20.000 žodžių.

Tai pirmas šios rūšies platesnės apimties veikalas ne tik tai tremtyje, bet ir iš viso. Autoriai ir leidėjas atliko labai didelį darbą, kuris yra svarbus tiek mūsų kalbos mokslo reikalams, tiek kiekvienam asmeniškam vartojimui, tiek ypatingai gimtosios kalbos mokymui.

Lietuvių kalbos vadovas greitai pasieks skaitytojus, nes šiuo metu knyga yra jau rišama. Ateityje dėl jo pasisakys kalbininkai ir kiti šios rūšies specialistai, kurie iškelės knygos gerąsias ir blogąsias puses. Mes iš savo pusės šios monumentalines knygos autorius ir leidėjus galime tik sveikinti, pabrėždami tą didžiulį pasiaukojimą, didelę darbo ir kapitalo riziką, kuri buvo reikalinga šiai knygai išleisti.

V. Indrajis.

REDAKCIJA: Lietuvių Kalbos Vadovo prenumeratoriūs Australijoje, kurie sumokėjo po 15 šil., prašome paskubinti primokėjimą po £1. Neprimokėjusieji knygos negales gauti ir pinigai, po 15 šil., jiems bus gražinti.

Primokėjimą siųsti "Australijos Lietuviai".

Malonius Skaitytojus, kurie dar nepratęsė "A.L." prenumeratos II pusmešiui, prašome tai padaryti.

